

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra antropologie a zdravotní vědy

LENKA BOROVSÁ

3. ročník – prezenční studium

Obor: Pedagogika – sociální práce

**DOBROVOLNICKÉ AKTIVITY VE VYBRANÝCH
AZYLOVÝCH ZAŘÍZENÍCH CHOMUTOVSKÉHO REGIONU**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: PhDr. Ivana Knausová, Ph.D.

Olomouc 2010

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci zpracovala samostatně a použila jsem jen prameny uvedené v seznamu použitých zdrojů.

Podpis

Poděkování:

Děkuji PhDr. Ivaně Knausové, PhD. za její podněty a rady, které mi jako vedoucí mé bakalářské práce poskytovala při jejím zpracování.

OBSAH

ÚVOD	6
TEORETICKÁ ČÁST	8
1. DOBROVOLNÍK A DOBROVOLNICTVÍ	8
1.1 TERMINOLOGIE DOBROVOLNICTVÍ	8
1.2 POHLED DO HISTORIE DOBROVOLNICTVÍ V ČR	10
1.3 OSOBA DOBROVOLNÍKA	12
1.4 TYPY A CHARAKTERISTIKY DOBROVOLNICTVÍ.....	14
2. METODIKA PRÁCE S DOBROVOLNÍKY	16
2.1 PŘÍPRAVA ORGANIZACE NA DOBROVOLNÍKY	16
2.2 ZÍSKÁVÁNÍ DOBROVOLNÍKŮ	18
2.3 VÝBĚR A ŠKOLENÍ DOBROVOLNÍKŮ	20
2.4 VLASTNÍ PRÁCE S DOBROVOLNÍKY	23
2.5 HODNOCENÍ A OCENĚNÍ DOBROVOLNÍKŮ.....	25
2.6 PROGRAM PĚT P	26
3. AZYLOVÁ PÉČE	26
3.1 DRUHY AZYLOVÝCH ZAŘÍZENÍ	29
3.1.1 Noclehárna	29
3.1.2 Denní pobyt (centrum) pro bezdomovce	30
3.1.3 Azylový dům.....	32
3.1.4 Zařízení (dům) na půl cesty	33
3.1.5 Chráněné sociální byty.....	33
3.1.6 Krizová lůžka	34
3.1.7 Ubytovny (azylové domy) pro matky s dětmi	34
3.2 CHOMUTOVSKÝ REGION	35
3.3 AZYLOVÁ ZAŘÍZENÍ CHOMUTOVSKÉHO REGIONU.....	36
3.3.1 Chomutov.....	36
3.3.2 Jirkov	38
3.3.3 Kadaň.....	38
3.3.4 Klášterec nad Ohří	39
3.3.5 Žatec.....	40
3.3.6 Vejprty	41
PRAKTICKÁ ČÁST	42
4. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ VE VYBRANÝCH ZAŘÍZENÍ CHOMUTOVSKÉHO REGIONU	42
4.1 METODA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	42
5. REALIZACE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	43

5.1	VYHODNOCENÍ ROZHOVORU 1.....	43
5.2	VYHODNOCENÍ ROZHOVORU 2.....	46
5.3	VYHODNOCENÍ ROZHOVORU 3.....	47
5.4	VYHODNOCENÍ ROZHOVORU 4.....	48
5.5	VYHODNOCENÍ ROZHOVORU 5.....	50

ZÁVĚR

ZDROJE

SEZNAM PŘÍLOH

ANOTACE

Úvod

Dobrovolnictví. Termín, který je v současné době skloňován ve všech pádech, a pomalu, ale jistě se dostává do podvědomí široké veřejnosti. Existuje již řada organizací, které služeb dobrovolníků s úspěchem využívají. Cílem mé práce je bližší seznámení s problematikou dobrovolnictví včetně popsání metodiky práce s nimi v organizacích a způsoby hledání a získávání dobrovolníků. Chci se podrobněji zaměřit na činnost dobrovolníků v azylových zařízeních chomutovského regionu, kde je nízká míra zaměstnanosti a lidé jsou zde o to víc ohroženi sociální exkluzí a dalšími rizikovými faktory.

Možnosti využití dobrovolníků jsou velmi široké. Od jednorázových výpomocí při nárazových akcích až po činnost dobrovolníka v samostatném projektu, kde právě dobrovolník naplňuje jeho cíle. Hledání nových metod, způsobů a systematická práce s dobrovolníky je předpokladem pro úspěšnou spolupráci a je přínosem i pro samotné dobrovolníky.

Téma, které jsem zvolila pro svou bakalářskou práci, považuji za vysoce aktuální právě proto, že v posledních letech je dobrovolnická činnost na vzestupu a spousta organizací si svou práci a existenci bez dobrovolníků nedokáže představit.

Jak jsem již uvedla, práce dobrovolníků je ze strany organizací více a více využívána. Je však nutné uvést, že dobrovolníky se nejčastěji stávají právě studenti vysokých škol, kterých je v chomutovském regionu nedostatek. Na základě tohoto faktu si myslím, že v chomutovském regionu je jen malé procento mladých lidí, kteří jsou v nějaké azylové organizaci dobrovolníkem.

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V první kapitole teoretické části se zabývám definicí a terminologií dobrovolníka, popisu dobrovolnictví z historického hlediska, možnostmi a činnostmi dobrovolníka a jeho motivací k této činnosti.

Druhá kapitola popisuje jednotlivé metodiky práce s dobrovolníky v organizacích - nábor a školení dobrovolníků, vlastní práci s dobrovolníky a způsoby jejich hodnocení a ocenění. Okrajově se zde zmiňují i o preventivním programu Pět P.

Ve třetí části se věnuji vysvětlení termínů azylová péče a vyjmenování a krátké charakterizace azylových zařízení. Dále jsou zde uvedeny jednotlivé typy a druhy azylových zařízení v konkrétních městech chomutovského regionu a služby či činnosti, které poskytují.

Součástí praktické části je výzkumná část, ve které se na základě rozhovorů s vedoucími jednotlivých středisek v konkrétních městech chomutovského regionu budu snažit zjistit míru spolupráce azylových zařízení s dobrovolníky, a celkový zájem azylových zařízení o pomoc ze strany dobrovolníků.

K tématu bakalářské práce není na knižních pultech dostatek literatury a informačních zdrojů. Speciální literatura o dobrovolnictví zatím v České republice neexistuje. Najdeme sice řadu prací týkající se zejména motivace dobrovolníků či přínosem jednotlivých projektů pro dobrovolníky, ale jen málo odborných publikací se věnuje základním pojmům dobrovolnictví a metodice práce s dobrovolníky. Nedostatek monografických zdrojů jsem se snažila nahradit zejména internetovými zdroji, které ovšem také vesměs odkazují pouze na jednotlivé organizace a jejich individuální projekty, do kterých se mohou dobrovolníci zapojit a pouze několik jich odkazuje na odborné publikace týkající se daného tématu. Částečným cílem této práce bylo snížení deficitu použitelných pramenů a doplnění veškerých informací k problematice dobrovolnictví.

Předkládaná bakalářská práce může posloužit jako studijní materiál pro zkvalitnění výuky sociálních disciplín, včetně sociální politiky, na vyšších odborných školách a vysokých školách.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Dobrovolník a dobrovolnictví

Pojem dobrovolník a dobrovolnictví znamená pro každého z nás něco jiného. Dobrovolníci jsou lidé, které potkáváme na ulici, ve školách nebo v obchodech. Nejsou nijak odlišní, a pokud ano, tak snad pouze tím, že přemýšlejí o druhých a dokáží si pro ně najít jednu až dvě hodiny volného času.

Do dobrovolnictví patří třeba i jen pomoc příbuzným či sousedům, proto lze říci, že každý z nás je v životě někdy dobrovolníkem. Nejčastěji používaná synonyma k dobrovolné pomoci jsou samozřejmost, spontánnost a nečekání odměny ani vděku. Heslo: „Dnes já tobě, zítra ty mě“ mluví za vše.

Sozanská a Tošner ve své publikaci uvádí, že: *„Dobrovolnictví není obět', ale přirozený projev občanské zralosti. Přináší konkrétní pomoc tomu, kdo ji potřebuje, ale zároveň poskytuje dobrovolníkovi pocit smysluplnosti, je zdrojem nových zkušeností a dovedností a obohacím v mezilidských vztazích.“*¹

1.1 Terminologie dobrovolnictví

Česká republika patří mezi země, ve kterých dlouhou dobu vládl vliv politiky totalitního režimu, který řadu společenských činností postavil na principu dobrovolného (ale přitom povinného) socialistického kolektivismu. Současná společnost má vžitý fakt, že za každou vykonanou činnost je nárok na finanční odměnu a proto je nerozumné, vykonávat jakoukoliv činnost bez nároku na tuto odměnu.

Dobrovolník, který dává část svého času, energie a schopností ve prospěch činnosti, která je časově i obsahově vymezena, za tuto činnost nedostává finanční odměnu, ale často nedocenitelný dobrý pocit z pomoci ostatním, získává zkušenosti a nezřídka i přátelství.²

---

¹ Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

² Co je to vlastně dobrovolnictví [http://www.dobrovolnik.cz/d_coje.shtml]

Základním pojmem, který se v oblasti dobrovolnictví objevuje, je dobročinnost nebo také filantropie, kterou slovník cizích slov definuje jako „lidumilnost, dobročinnost, pomoc sociálně slabým“.³ Dobročinnost je všeobecně považována za jednu z občanských ctností.

Samostatná dobrovolnická činnost se pak nazývá dobrovolnictvím, což je „svobodně zvolená činnost, konaná ve prospěch druhých bez nároku na odměnu.“⁴ Občanská výpomoc nebo sousedská výpomoc je termín, který se používá v dobrovolné činnosti zaměřené na rodinu, příbuzenstvo a sousedy.

Dobrovolnictví vzájemně prospěšné

Pro dobrovolnou činnost v rámci nějaké komunity vytvořené v obci se pak vžil termín **dobrovolnictví vzájemně prospěšné**. Jako příklady této formy dobrovolnictví můžeme uvést například Sbor dobrovolných hasičů, Sokol, sportovní kluby apod. Obě tyto formy se navzájem prolínají a vyznačují se spontánností.⁵

Veřejně prospěšné dobrovolnictví

Z mého pohledu a celkového zaměření mé práce je nejdůležitější **veřejně prospěšné dobrovolnictví**, které je základem pro neziskové organizace a dobrovolnická centra. S předchozími typy má řadu společných znaků, liší se zejména tím, že je zde vymezena role dobrovolníka, partnerem dobrovolníka je obvykle organizace, která také zprostředkovává kontakt mezi ním a příjemcem a s ním jsou dohodnuty podmínky dobrovolné pomoci tak, aby se na ni mohl příjemce v dohodnutém rámci spolehnout.

Do základní terminologie dobrovolnictví patří ještě další pojmy, a to dobrovolnická organizace a dobrovolná organizace. **Dobrovolnická organizace** se zabývá převážně organizací dobrovolné činnosti. Jsou to například dobrovolnická centra v Praze, Brně, Plzni, které mimo jiné také zprostředkovávají dobrovolníky jiným neziskovým organizacím pro konkrétní projekty a současně realizují i své vlastní dobrovolnické projekty, a jiné organizace, jež organizují dobrovolnou službu,

---

³ Klimeš, L., *Slovník cizích slov*. SPN 2010, ISBN 9788072354467

⁴ Co je to vlastně dobrovolnictví [http://www.dobrovolnik.cz/d_coje.shtml]

⁵ Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

jako Česká národní agentura Mládež aj. Organizace, jejíž činnost je postavena na dobrovolnicích se nazývají **dobrovolné organizace**. Řadíme sem například Hnutí DUHA, YMCA či Skaut – Junák a Sokol.⁶

Dobrovolnictví v současné moderní společnosti

Dobrovolnictví je chápáno jako neplacená a nekariévní činnost, kterou lidé provádějí proto, aby pomohli svým bližním, komunitě nebo společnosti. Je to tedy činnost bez nároku na mzdu; práce, která není vykonávána jako ekonomická nutnost, ani pro obživu, ani pro zajištění existence potomků. Dobrovolnictví je prováděno bezplatně a lze ho definovat jako vědomou, svobodně zvolenou činnost ve prospěch druhých. Dobrovolník dává část svého času, energie a schopnosti ve prospěch činnosti, která je časově i obsahově vymezena. Pro organizace, které s dobrovolníky pracují, je dobrovolnictví pravidelným a spolehlivým zdrojem pomoci, zároveň také zdrojem nových zkušeností, zážitků i příležitostí pro osobní růst dobrovolníků.

Národní dobrovolnické centrum HESTIA

HESTIA – NDC – Národní dobrovolnické centrum, které bylo založeno na základě iniciativy a finanční podpory Nadace Open Society Fund, vzniklo v České republice jako první specializované pracoviště pro oblast dobrovolnictví v roce 1999.⁷

1.2 Pohled do historie dobrovolnictví v ČR

Dobrovolnická práce

V dobách tzv. reálného socialismu byla myšlenka dobrovolnictví totalitním státem zneužívána (dobrovolná práce tehdy spočívala převážně v úpravě okolí bydliště a byla, jak se říkalo, povinně dobrovolná), i přesto se začíná objevovat i u nás a začíná být využívána.

---

⁶ Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

⁷ Goldmann, R. *Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, ISBN 8024414546

Dobrovolníci dnes u nás pracují v azylových zařízeních, na linkách důvěry, v institucích typu domovu důchodců, nemocnic, hospiců, ústavů pro lidi tělesně či mentálně postižené, v ambulantních programech pro děti a mládež.⁸

První zmínky o dobrovolnictví můžeme nalézt již s nástupem raného kapitalismu, respektive společenských změn, které toto období provázely. Prvky dobrovolnictví, které se objevují už ve středověku nelze nazvat v pravém slova smyslu dobrovolnictvím, protože navazovaly na činnost náboženských bratrstev a řádů a byly organizovány povětšinou duchovními a i když tato dobrovolnická činnost nebyla jejich hlavní činností a konali ji právě z pozice duchovních, tedy jako součást svého povolání.

Dobrovolnictví jako činnost, která nebyla konána v rámci zaměstnání, se rozvíjí se vznikem spolkového života občanského a se vzrůstajícím počtem lidí žijících v nedůstojných podmínkách v období prudkého rozmachu industrializace. Velkou motivací byla idea povznesení národního (sebe)vědomí, ve jménu které člověk věnoval svůj čas, síly či finanční prostředky.⁹

Komunistický režim a rok 1989

V dobách komunistického režimu dobrovolnictví značně upadá a jeho rozvoj je zastaven. Všechny organizace byly zformovány do tzv. Národní fronty, která byla využívána k budování socialismu prostřednictvím idealizace dobrovolné činnosti a „povinně dobrovolných“ akcí. Tehdy dobrovolnictví získalo punc něčeho neautentického, vnucovaného, čemu je potřeba se pokud možno vyhnout. Tuto myšlenku má zakódovanou v podvědomí mnoho občanů dodnes.

K obnově dochází teprve po roce 1989, kdy je znát prudký rozvoj nezávislých sdružení v oblasti ekologie, lidských práv, humanitární činnosti, sociální oblasti ale i také například ve sportu. Poslední dobou je uplatňován názor, že nestání organizace dovedou pokrýt poptávku po některých službách lépe, než státem řízené centralizované instituce a proto stát, zejména v oblasti sociální, poskytuje těmto institucím granty. I přes stálou skeptičnost veřejnosti vůči dobrovolné činnosti lze

---

⁸ Matoušek, O. *Metody a řízení sociální práce*. Portál, Praha 2003, ISBN 978-80-7367-502-8

⁹ Pohled do historie dobrovolnictví v ČR [http://www.dobrovolnik.cz/d_hist.shtml]

v posledních letech vysledovat i pozitivní tendence, které přibližují Českou republiku civilizovanému světu i na tomto poli.¹⁰

Evropský a americký model

Z hlediska historického vývoje můžeme rozlišit dobrovolnictví na dva modely - tzv. **komunitní (evropský) model** a **model manažerský (americký)**.

Vývojově starší je komunitní model. Místem, kde se dobrovolníci na základě společných zájmů setkávají, je přirozené prostředí, jakým je například církev či sportovní nebo dětská organizace. Z těchto komunit se stávají profesionální dobrovolné a dobrovolnické organizace, která mají vymezenou specializaci, a to například na určitou sociální nebo věkovou skupinu či určitý druh dobrovolné činnosti a fungují na bázi přátelských vztahů.¹¹

Oproti tomu, mladší manažerský model se vyznačuje spoluprací profesionálně vedených dobrovolnických center s dobrovolníky a vyhledáváním občanů se zájmem o tuto činnost a nabízejí jim širokou škálu uplatnění v různých sférách.

V České republice fungují oba modely. Komunitní model najdeme u charitativních a humanitárních organizací, církví a náboženských společností, kdežto manažerský se objevuje ve větších městech, kdy je potřeba širšího záběru a účinného propojení potřeb dobrovolné pomoci s nabídkou od občanů.¹²

1.3 Osoba dobrovolníka

Dobrovolníky se nejčastěji stávají:

- studenti
- nezaměstnaní lidé, kteří chtějí být nějak užiteční
- ženy na mateřské dovolené
- lidé, kteří jsou v důchodu

---

¹⁰ Pohled do historie dobrovolnictví v ČR [http://www.dobrovolnik.cz/d_hist.shtml]

¹¹ Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

¹² Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

- lidé, kterým v jejich práci chybí kontakt s jinými lidmi
- od roku 2003 v ČR vstoupil v platnost Zákon o dobrovolnické službě (zákon 198/2002Sb.)¹³

Nezaměstnaní lidé jako dobrovolníci

Projekt Nezaměstnaní jako dobrovolníci je realizovaný Národním dobrovolnickým centrem Hestia ve spolupráci s partnery v regionech. Program vzhledem k dobrovolnému charakteru činnosti nezaměstnaných není finančně náročný a zaměřuje se na takové činnosti, které by lidem v období nezaměstnanosti pomohly proti psychosociální krizi. Po individuálním poradenském rozhovoru s jedincem mu organizace vybere takovou činnost, která navazuje na jeho dosavadní život, studijní zkušenosti a motivaci a může pomoci i při získávání praxe a zvýšení vlastní atraktivity na trhu práce.

Dobrovolnictví nezaměstnaných je vhodným nástrojem prevence sociálního vyloučení lidí a doplňkovým nástrojem aktivní politiky zaměstnanosti.¹⁴

Žáci a studenti jako dobrovolníci

Převážnou část dobrovolníků, kteří se ochotně zapojují do dobrovolnických programů v České republice, tvoří právě studenti středních a vysokých škol. Projekt Rozvoj občanských čtností seznamuje žáky a studenty s dobrovolnictvím a dárcovstvím a prakticky aplikuje principy občanské výchovy mladého člověka (občanských čtností). Podporuje myšlenku, že i v dnešní, tržní a ekonomické době, je prostor pro vzájemnou podporu a pomoc.

Velkou výhodou je možnost využití skupinové formy dobrovolnictví, kdy skupiny dobrovolníků mohou působit v řadě organizací. V rámci projektu jsou realizovány studentské mikroprojekty, na jejichž organizaci se podílí celý tým. Mohou to být například odpoledne plné soutěží v Domově pro matky s dětmi nebo Divadlo dětem.

---

¹³ Matoušek, O. *Metody a řízení sociální práce*. Portál, Praha 2003, ISBN 978-80-7367-502-8

¹⁴ Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

Mezi studenty je velmi oblíbená forma dobrovolnictví v zahraničí, kdy se mohou prostřednictvím Evropské dobrovolné služby zapojit do letních workcampů v zemích EU - např. Cross Border Sumer Camp v Maďarsku.¹⁵

1.4 Typy a charakteristiky dobrovolnictví

Činnost dobrovolníků může být:

- formální - s agenturou je uzavřena smlouva, dobrovolník prochází školením, supervizí; jeho činnost je hodnocena
- neformální - založena na neformálním vztahu k organizátorovi, vše závisí na osobních kontaktech, osobních domluvách

Dobrovolníci v sociálních zařízeních - lidé, kteří poskytují podporu a pomoc bez nároku na odměnu buď samostatně, nebo ve spolupráci s profesionály. Zájemci o práci dobrovolnictví jsou vždy proškoleni. Dobrovolníci najdou své uplatnění při práci s téměř všemi typy sociálně znevýhodněných osob (ať už se jedná o děti bez funkčního rodinného zázemí, či staré nebo zdravotně znevýhodněné občany, žijící ve své domácnosti nebo v ústavních zařízeních).¹⁶

Z hlediska časového vymezení rozlišujeme:

- jednorázové dobrovolnictví - dobrovolné zapojení při jednorázových akcích (kampaních, sbírkách, benefičních koncertů apod.), které se pořádají jednou, případně několikrát za rok;¹⁷
- dlouhodobá dobrovolná pomoc - forma dobrovolného závazku, která je poskytovaná opakovaně a pravidelně (např. 2 hodiny týdně po dobu celého kalendářního roku). Tato forma závazku je svou pravidelností velmi užitečná pro organizaci a snadno splnitelná pro dobrovolníka;¹⁸

---

¹⁵ Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

¹⁶ Goldmann, R. *Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, ISBN 8024414546

¹⁷ Goldmann, R. *Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, ISBN 8024414546

¹⁸ Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

- dobrovolná služba - tato služba je založená na dobrovolné činnosti, která trvá obvykle i několik měsíců a většinou je vykonávána mimo svoji zemi; je zde samozřejmě významná a také nutná dokonalá příprava dobrovolníka na jeho misi - tato služba je profesionálně organizovaná.¹⁹

Motivace k dobrovolnické činnosti

- konvenční (normativní) - velký vliv očekávání a vzorů chování v kruhu rodiny a známých a morálních hodnot platných v širším společenství. Morální hodnoty nejbližšího okolí, anebo obecná neformální pravidla v dané společnosti vedly jedince k tomu, že se stal dobrovolníkem;²⁰
- reciproční - tento typ dobrovolnické činnosti orientuje jedince k tomu, aby v dobrovolné činnosti hledal prvky, které budou užitečné i pro něho samotného;²¹
- nerozvinutá - zde nelze hovořit přímo o motivaci pro výkon určité činnosti, ale o procesu, kdy se jedinec rozhoduje o tom, zda, proč, kdy a případně kde bude dobrovolně pomáhat a vykonávat dobrovolnou činnost. Existují zde tři motivační pilíře: důvěra v organizaci, přesvědčení o smysluplnosti dobrovolné práce a možnost podílet se na šíření dobré myšlenky.²²

Druhy motivů

Motivací k dobrovolné činnosti může být mnoho různých motivů. Podle výzkumu Volonté, o.p.s. a Bohemia Corps, o.s. z roku 2001 uváděli dobrovolníci v dotazníkovém šetření nejčastěji tyto motivace:

- chci dělat něco smysluplného;
- rád/a bych pomohl/a lidem;
- řekl/a mi o vás kamarád/ka;
- člen/ka mé rodiny byl/a příjemcem dobrovolnické pomoci;

¹⁹ Goldmann, R. *Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, ISBN 8024414546

²⁰ Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

²¹ Goldmann, R. *Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, ISBN 8024414546

²² Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

- rád/a bych získal/a praxi v oboru, kterému se chci dále věnovat;
- zaujalo mě vystoupení organizace v médiích;
- myslím, že mé schopnosti se mohou v daném projektu upotřebit;
- chci udělat něco pro lidi, kterých je mi líto a mám trochu špatné svědomí z toho, že jsem zdrav/a, a žádná katastrofa mě ani mou rodinu nepostihla;
- zajímá mě neziskový sektor a chci ho lépe poznat;
- musím dělat někde nějakou praxi;
- zaujal mě určitý projekt, a chci se na něm podílet;
- mám pocit, že mě nikdo nepotřebuje a daný projekt mi dává možnost, že mě někdo bude potřebovat;
- chtěl/a bych se naučit, jak organizovat dobré dobrovolnické projekty;
- mám trochu volna a chci jej využít pro dobrou věc.²³

„Dobrovolná pomoc nemůže být vnucena, nařízena, musí vyvěrat z potřeb a motivace dobrovolníků, zaměstnanců i vedení organizace a musí respektovat potřeby klientů či charakter služeb, které organizace poskytuje.“²⁴

2. Metodika práce s dobrovolníky

V této části jsou podrobně popsány jednotlivé důležité kroky, podle kterých by měly organizace při práci s dobrovolníky postupovat. Postupy, které jsou zde popsány vedou především k tomu, aby spolupráce organizace s dobrovolníky byla harmonická a byla oběma k užitku.

2.1 Příprava organizace na dobrovolníky

Před samotnou prací s dobrovolníky je nutné, aby se na to daná organizace řádně připravila. Zvláště vhodné je věnovat pečlivou přípravu tam, kde se s dobrovolníky počítá dlouhodobě.²⁵

---

²³ *Dobrovolníci v neziskových organizacích*. Praha: ICN, 2001

²⁴ Goldmann, R. *Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, ISBN 8024414546

²⁵ *Dobrovolníci v neziskových organizacích*. Praha: ICN, 2001

Prvotním krokem před zavedením systematické práce s dobrovolníky, je zjištění postojů k dobrovolnictví v dané organizaci. Součástí toho zjištění je i fakt, jaká atmosféra, vztahy a typy komunikace fungují v organizaci, jak mezi sebou komunikují kolegové, ale také, jaké vztahy organizace udržuje s okolím.²⁶

V podstatě je práce s dobrovolníky personalistika, která je o to složitější z důvodu dobrovolnictví jako neplacené práce. Od manažerů organizace se vyžadují mnohem vyšší nároky na motivaci a nutnost aktivního udržení dobrovolníků.²⁷

Role koordinátora

Činnost dobrovolníka by měla být koordinována. Organizace by tedy měla vybrat pracovníka, který bude s dobrovolníkem pracovat a bude se mu věnovat, tzv. koordinátora.²⁸

Koordinátor se stará o výběr, výcvik, řízení, supervizi a hodnocení dobrovolníků. Také je hlavním zprostředkovatelem mezi dobrovolníky, zaměstnanci organizace a jejími klienty. Udržuje styk s dobrovolnickými centry, médii a zpracovává kodexy, práva a povinnosti dobrovolníků.²⁹

Koordinátorem může být profesionální pracovník, ale není vyloučená ani možnost, že se jím stane sám dobrovolník, kterému je nutné zajistit podporu garanta dobrovolnického programu v organizaci. Nejvhodnější je, pokud se koordinátorem stane někdo jiný, než vedoucí projektu.³⁰

---

²⁶ Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

²⁷ *Dobrovolníci v neziskových organizacích*. Praha: ICN, 2001

²⁸ Matoušek, O. *Metody a řízení sociální práce*. Portál, Praha 2003, ISBN 978-80-7367-502-8

²⁹ Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

³⁰ Tošner, J., Sozanská, O., *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

²⁸ Matoušek, O. *Metody a řízení sociální práce*. Portál, Praha 2003, ISBN 978-80-7367-502-8

Dalším nezbytným krokem je jasná a konkrétní představa organizace o činnosti dobrovolníka. Tedy jakou činnost bude dobrovolník vykonávat, jak dlouho bude trvat a kdo bude dobrovolníkův vedoucí, na kterého se bude moci kdykoliv obrátit. Ještě před nábořem dobrovolníků, by se měla organizace:

- dohodnout na metodice práce s dobrovolníky během projektu, případně i po ukončení;
- dohodnout se na termínech a způsobu náboru a výběru dobrovolníků;
- stanovit přesnou náplň práce dobrovolníků, včetně optimálního časového rozpětí dobrovolnických úkonů (dvakrát/třikrát týdně, o víkendech, každý den 2 hodiny apod.);
- stanovit kvalifikační požadavky na dobrovolníky na základě upřesnění náplně práce;
- stanovit zodpovědného pracovníka organizace= koordinátora dobrovolníků;
- prodiskutovat možnosti odměňování dobrovolníků během projektu a po jeho ukončení;
- uvažovat o možnosti kvalifikačního růstu „dobrých“ dobrovolníků.

Na přijímání dobrovolníků se podílí celá organizace. K nejsnazšímu zapojení dobrovolníků do chodu organizace přispějí jasná kritéria výběru a uplatnění a určení obecných pravidel, díky kterým se bude nově příchozí snáze a lépe orientovat.³¹

2.2 Získávání dobrovolníků

„Cílem je získat co nejvíce zájemců pro dobrovolnickou činnost, abychom z nich mohli vybrat jen ty nejlepší“. ³² Proud přicházejících a odcházejících dobrovolníků je takřka nepřetržitý a nikdy nekončící proces. Organizace by v každém případě měla mít jasno, o jaké dobrovolníky má zájem, případně jaké dobrovolníky pro svou činnost potřebuje.

---

³¹ *Dobrovolníci v neziskových organizacích*. Praha: ICN, 2001

³² *Dobrovolníci v neziskových organizacích*. Praha: ICN, 2001

V dobrovolnických programech se převážně objevují vysokoškolští studenti, je tedy nutné respektovat harmonogram školního roku. To se samozřejmě vyplatí i u jiných, pracujících dobrovolníků, pro které letní prázdniny znamenají dobu čerpání dovolených a koordinace dobrovolnické činnosti v tomto období by mohla být obtížná a zmatená.

Nejdeálnějši doba pro získávání dobrovolníků se jeví na září, říjen, tedy po letních prázdninách a dále pak na leden a únor - po Vánocích a na začátku nového semestru vysokoškoláků.³³

Oznámení a nabídku je nevhodnější prezentovat těmito způsoby:

- leták, plakát, vývěska - tímto způsobem stručně informujeme veřejnost o naší činnosti a o tom, proč potřebujeme dobrovolníky;
- místní tisk, regionální či televizní vysílání - tento způsob propagace zaručuje přímý kontakt s potenciálními dobrovolníky, práce s těmito médii by měla být prioritou každé organizace;
- náborová akce - koncert, výstava, veletrh apod., získávání dobrovolníků pro cílenou, konkrétní činnost;
- spolupráce s dobrovolnickými centry - při spolupráci s ostatními dobrovolnickými institucemi je možné připravit rozsáhlé kampaně zaměřené na získávání dobrovolníků;
- střední a vysoké školy - dnes existuje mnoho lákavých nabídek, jak trávit volný čas nebo si přivydělat. Je tedy nutný přímý kontakt se studenty - prostřednictvím speciální akce, kdy jsou seznámeni s činností dobrovolníka a je možné bezprostředně odpovídat na jejich dotazy. Po skončení akce nabídneme k vyplnění jednoduchý dotazník s kontaktními údaji;
- osobní kontakty - velmi efektivní, ale časově náročný způsob získávání dobrovolníků přes příbuzné a známé;³⁴
- zapojení známých osobností - veřejně známá osobnost se zúčastní našeho projektu a seznámí veřejnost s tím, co jí to přineslo.³⁵

---

³³ Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

³⁴ Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

³⁵ *Dobrovolníci v neziskových organizacích*. Praha: ICN, 2001

At' už vybereme jakoukoliv formu získávání dobrovolníků, oznámení by mělo vždy obsahovat:

- kdo hledá dobrovolníky;
- jaké dobrovolníky hledáme;
- co budou dělat;
- kde se bude dobrovolnická práce odehrávat;
- kolik hodin týdně, měsíčně pro nás budou pracovat;
- proč se daná aktivita odehrává;
- jak a kdy se může zájemce přihlásit.³⁶

Nejvhodnější a nejdoporučovanější je kombinace více forem získávání dobrovolníků.

Postupem času, jak je veřejnost více informovaná, začne působit nejsilnější propagace - ta „od úst k ústům“, kdy si lidé vyměňují a sdělují své zkušenosti a zážitky z dobrovolné činnosti.³⁷

2.3 Výběr a školení dobrovolníků

Výběrovou proceduru by měl navrhnout zkušený profesionál, kterým by také měla být vykonána. Během výběru je třeba vyloučit osoby, které by svým chováním či náboženským zaměřením mohli být pro vykonávání činnosti dobrovolníka nebezpeční nebo nevhodní.³⁸

Výběr dobrovolníka bude velkou mírou ovlivněn charakterem činnosti, která bude dobrovolníkem vykonávána. Velmi osvědčeným způsobem z praxe se ukázalo, že je vhodné dobrovolníky pozvat na skupinové či individuální setkání, kde si dobrovolník ujasní, jakým směrem by se chtěl ubírat, jeho vlastní motivaci a zájem. Setkání také slouží k získání informací o možných činnostech.³⁹

---

³⁶ *Dobrovolníci v neziskových organizacích*. Praha: ICN, 2001

³⁷ Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

³⁸ Matoušek, O. *Metody a řízení sociální práce*. Portál, Praha 2003, ISBN 978-80-7367-502-8

³⁹ Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

Systém výběru dobrovolníků se liší v organizaci od organizace, ale i v rámci jedné organizaci může být výběr různý, a to s ohledem na realizaci projektu. Při prvním osobním setkání by se však mělo vycházet z jednoduchého dotazníku, který je sestaven z jednoduchých základních otázek:

- Proč se chcete stát dobrovolníkem/ proč vás zajímá dobrovolnická práce a co od ní očekáváte?
- Už jste někdy pracoval jako dobrovolník? Kde? Jak se vám to líbilo? Proč už tam nepracujete?
- Kolik času můžete této činnosti věnovat?
- Co očekáváte od tohoto programu a od naší organizace?
- Máte nějaké speciální dovednosti, schopnosti nebo zkušenosti, které byste mohl/a využít? ⁴⁰

Školení dobrovolníků

Po výběrové proceduře je nutné, abychom vybrané dobrovolníky zacvičili a vyškolili. Zde si nevystačíme pouze s teoretickými poznatky, ale je třeba názorně předvést žádoucí způsob chování a připravit i pár modelových situací, které při běžném setkání s klienty nastávají. Důležité je nacvičení kritických situací i s případným bezpečným odstupem. ⁴¹

Jeden z nejdůležitějších atributů úspěšných dobrovolnických projektů je právě školení dobrovolníků. Forma školení se může lišit. Může mít podobu jednoduchého seznámení s pravidly, které trvá zpravidla několik minut, besedy s odborníky či celodenního nebo víkendového výcviku. V některých organizacích je praxe taková, že se napřed dobrovolníci vyberou a teprve poté se proškolí, jinde se zase lépe osvědčilo proškolení všech přihlášených a teprve na jeho základě dochází k výběru dobrovolníků. ⁴²

---

⁴⁰ Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

³⁸ *Dobrovolníci v neziskových organizacích*. Praha: ICN, 2001

⁴¹ Matoušek, O. *Metody a řízení sociální práce*. Portál, Praha 2003, ISBN 978-80-7367-502-8

⁴² Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

Organizace může školit dobrovolníky sama, nebo může využít nabídky specializovaných agentur či organizací.⁴³

Přípravu dobrovolníka můžeme zpravidla rozdělit na dvě části, a to na část obecnou a odbornou. V obecné části přípravy se dobrovolník dozví potřebné a nejdůležitější informace o organizaci, tedy jaké je její poslání a úkoly, je seznámen s jejími specifiky, základní dokumentací, organizační strukturou a svojí rolí v organizaci. Zároveň dobrovolník získává informace o závazcích a případných omezeních, dovídá se, kdo je koordinátor neboli osoba, na kterou se může kdykoliv obrátit a je seznámen s běžným provozem organizace.

Odborná část přípravy je většinou přizpůsobovaná charakteru činnosti, kterou bude dobrovolník vykonávat. Nejpoužívanější technikou je zde tzv. inscenační metoda, neboli metoda hraní rolí. Klient si zde může vyzkoušet roli vedoucího pracovníka, dobrovolníka, ale také samotného klienta. Při této technice je nutná spolupráce dalších zaměstnanců, kteří dobrovolníkovi nejlépe přiblíží, jakou činnost bude vykonávat. Tato metoda nám poskytne hlubší a lepší poznání osoby dobrovolníka a pomůže odhalit zdroje možných problémů.⁴⁴

Při některých dobrovolných činnostech, např. při práci s nezletilými dětmi, může být součástí výcviku i psychologické posouzení z hlediska zralosti osobnosti a možných psychopatologických rysů.⁴⁵

Po proškolení a před zahájením projektu by měl dobrovolník rozhodně vědět:

- co, kde a jak bude dělat;
- jak dlouho a jak často bude činnost vykonávat;
- kdo je jeho odpovědným vedoucím;
- legislativa organizace a její struktura;
- personální obsazení;
- kdo se dále na projektu spolupodílí;

---

⁴³ *Dobrovolníci v neziskových organizacích*. Praha: ICN, 2001

⁴⁴ Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

⁴⁵ Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

- co bude výstupem jejich práce (zda se od něj očekávají průběžné zprávy, hodnocení atd.).⁴⁶

Propuštění dobrovolníka a ukončení činnosti

Někdy se může stát, že dojdeme k zjištění, že dobrovolník se nehodí na zvolenou činnost, jeho přístup nám připadá „odlišný“, nezapadá do kolektivu organizace apod. V tomto případě musí koordinátor přistoupit k nejtěžšímu úkolu vůbec, a to k propuštění dobrovolníka a ukončení činnosti.⁴⁷

Je nutné volit citlivé zacházení a sdělení této zprávy, už z toho důvodu, že dobrovolník se do organizace sám a dobrovolně přihlásil, chtěl tam pracovat a pomoci. Zejména obtížně řešitelná situace nastane tehdy, pokud je dobrovolník silně motivován k činnosti a sám žádné problémy nevidí.⁴⁸

2.4 Vlastní práce s dobrovolníky

Před odstartováním vlastní činnosti dobrovolníka se doporučuje uzavřít s dobrovolníkem smlouvu. Díky smlouvě můžeme předejít nepříjemným situacím jako jsou zbytečné průtahy a emocionální vypětí při rozloučení se s dobrovolníkem, kdy je dobrovolník spíše přítěží než pomocí. Pokud s dobrovolníkem počítáme dlouhodoběji či na pravidelnou činnost, takové uzavření smlouvy se jistě vyplatí.⁴⁹

U mnoha činností je dokonce písemná smlouva nezbytná. Jedná se například o ze zákona vyplývající evidenci dobrovolníků pracujícími s dětmi dle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně - právní ochraně dětí, evidence počtu odpracovaných hodin při vykazování nepeněžních příjmů apod.⁵⁰

---

⁴⁶ *Dobrovolníci v neziskových organizacích*. Praha: ICN, 2001

⁴⁷ Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích* Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

⁴⁸ *Dobrovolníci v neziskových organizacích*. Praha: ICN, 2001

⁴⁹ *Dobrovolníci v neziskových organizacích*. Praha: ICN, 2001

⁵⁰ Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

V naší legislativě najdeme Zákon č. 189/2002 Sb., o dobrovolnické službě, který upravuje v paragrafu 5 smlouvy uzavírané mezi dobrovolníkem a organizací, avšak jedná se výhradně o smlouvy uzavřené při dobrovolné činnosti v zahraničí.⁵¹

Institucím, které uzavírají smlouvu s dobrovolníky se doporučuje uzavřít tzv. příkazní (dobrovolnickou) smlouvu, která vychází z občanského zákoníku z paragrafu 724. Smlouva by mimo nezbytných náležitostí, jako jméno, datum a podpisy, měla obsahovat i rozsah vykonávané činnosti, místo a dobu vykonávání. Dále by měla smlouva obsahovat zmínku i o tzv. etickém kodexu, kdy je důraz kladen na zachování mlčenlivosti dobrovolníka, na zákaz užívání alkoholových a jiných návykových látek, ale také fakt, že dobrovolník činnost vykonává bezplatně a tedy bez nároku na jakoukoliv finanční odměnu.⁵²

Pokud činnost dobrovolníka v organizaci probíhá harmonicky a bezproblémově, je to jasným znakem o správném a dobře provedeném školení, ale také o tom, že dobrovolník chápe své postavení v organizaci a je mu jasná náplň jeho práce.

Během činnosti dobrovolníka by měla probíhat otevřena komunikace mezi ním a vedením organizace, zastoupené koordinátorem, ve které dobrovolník může organizaci poskytnout reflexi a zpětnou vazbu a může se řešit průběh činnosti dobrovolníka. Tuto reflexi je dobré provádět při pravidelném setkávání dobrovolníků s vedením organizace, kdy se společně hledají nové postupy a metody pro zlepšení běžícího projektu.⁵³

Supervize

Sdílení zkušeností a nezatíženého náhledu na činnost, kterou dobrovolník vykonává, může být jednou z hlavních odměn.⁵⁴ Supervize by měla probíhat v dostatečně malých skupinkách, kdy je přítomno více dobrovolníků a jeden supervizor a každý dobrovolník má možnost v neohrožujícím prostředí konzultovat

---

⁵¹ *Občanský zákoník, Zákon o dobrovolnické službě*. [online]. S. 4836-4837

⁵² *Dobrovolníci v neziskových organizacích*. Praha: ICN, 2001

⁵³ *Dobrovolníci v neziskových organizacích*. Praha: ICN, 2001

⁵⁴ Matoušek, O. *Metody a řízení sociální práce*, Portál, Praha 2003, ISBN 978-80-7367-502-8

své postoje a pocity.⁵⁵ Supervize slouží zejména ke zkvalitňování úrovně práce v organizaci, k předávání zkušeností z praxe a poskytuje podporu ve chvílích nejistoty a pochyb.⁵⁶ Roli supervizora může zastat sám koordinátor dobrovolníků, a to zejména u jednoduchých činností. Naopak u větších organizacích a při složitějších vztahových situacích se doporučuje, aby funkci supervizora zastal někdo zvenčí, většinou zkušený psycholog. Výhodou je nezaujatý pohled a postoj, který může supervizor dobrovolníkům poskytnout a i sám koordinátor může využít možnosti konzultace obtížných situací a svých poznatků.⁵⁷

2.5 Hodnocení a ocenění dobrovolníků

Hodnocení by se mělo stát nedílnou součástí procesu práce s dobrovolníky. Průběžné a pravidelné hodnocení není nutné brát jako kritiku a snahu o hledání chyb na práci dobrovolníka, ale jako přínos pro jeho činnost. Pokud je hodnocení prováděno koordinátorem pravidelně a dobrovolník je s ním seznamován, slouží nejen jako zpětná vazba, ale zlepšuje se i vztah mezi dobrovolníkem a koordinátorem, roste vzájemná důvěra a otevřenost a v konečném důsledku vede ke zkvalitnění práce na daném projektu.⁵⁸

U jednorázových akcí je vhodné zhodnotit činnost dobrovolníků hned po skončení akce a sepsat návrhy a připomínky. U dlouhodobější spolupráce může být hodnocení obtížnější. Instituce si může najmout profesionální agenturu, která hodnocení provede, je však velmi složité na tuto službu v instituci najít finance. Jako osvědčená a finančně nenáročná metoda se tedy ukázala ta, že hodnocení se zadá studentům humanitních oborů, kteří ho potřebují zpracovat do své závěrečné práce.⁵⁹

---

⁵⁵ Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

⁵⁶ Matoušek, O. *Metody a řízení sociální práce*. Portál, Praha 2003, ISBN 978-80-7367-502-8

⁵⁷ Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

⁵⁸ *Dobrovolníci v neziskových organizacích*. Praha: ICN, 2001

⁵⁹ Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

Ocenění a odměnění dobrovolníků

Součástí hodnocení je také ocenění a odměnění dobrovolníků. Tímto způsobem může dát organizace najevo, že si dobrovolníka i jeho práce váží. Vhodnou příležitostí se jeví den 5. prosince, který se stal Mezinárodním dnem dobrovolníků. Mezi další možnosti můžeme zařadit různé slavnostní akce, na nichž dobrovolníci dostávají drobné dárky a diplomy, uvedení jmen dobrovolníků ve výroční zprávě, pozvání na neformální setkání týmů nebo na výlet. Jako výhodná se jeví i data, která jsou důležitá pro organizaci- výročí založení, ale také např. svátek či narozeniny dobrovolníka.⁶⁰

2.6 Program Pět P

Program je postavený na principu dobrovolného a přátelského vztahu mezi dítětem a dospělým dobrovolníkem. Tento preventivní volnočasový program je určen především na pomoc potřebným dětem od šesti do patnácti let a slouží jako přirozený propagátor dobrovolné činnosti. Program je postaven na: Podpoře, Přátelství, Prevenci, Pomoci a Péči.⁶¹

Dobrovolník se zde setkává s dětmi, které často pocházejí ze zanedbaného a nepodnětného rodinného prostředí, ale také s dětmi, které jsou naopak velmi nadané a talentované a díky tomuto „handicapu“ zůstávají často osamoceni. Kontakt s dobrovolníkem je v tomto případě pro ně východiskem ze samoty a možností navázat s někým přátelský a partnersky rovnocenný vztah.⁶²

3. AZYLOVÁ PÉČE

Tato práce je zaměřena na dobrovolnické aktivity v azylových zařízeních, proto se v této kapitole blíže seznámíme s pojmy azylová péče a azylová zařízení a popíšeme si některé typy a druhy azylových zařízení.

---

⁶⁰ Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

⁵⁸ *Dobrovolníci v neziskových organizacích*. Praha: ICN, 2001

⁶¹ Asociace Pět P [<http://www.petp.cz>]

⁶² Tošner, J., Sozanská, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148

Azylová péče je v České republice poměrně mladým termínem pro aktivity směřující do oblasti sociálních služeb. Její potřeba je však vysoce aktuální. Uplynulé období, na které je nahlíženo jako na období šťastného socialistického člověka, nebylo až tak ideologické. Jinak si nelze vysvětlit fakt, že se určitá část občanů ocitla na okraji společnosti bez základního zabezpečení.⁶³

Sociální exkluze

Tento druh péče je určen osobám postihnutým tzv. sociální exkluzí. Tento pojem prochází určitým vývojem. Dříve se používal termín sociální dezintegrace, později sociální vyloučení. Jsou to občané společensky nepřizpůsobiví; řadíme mezi ně osoby bez přístřeší, jedince, kteří si nedůstojným způsobem obstarávají obživu, osoby závislé na alkoholových a nealkoholových drogách a také osoby vracející se z věznic po odpykání trestu odnětí svobody. Dále je azylová péče určena také občanům, kteří se ocitli v obtížné životní situaci spojené především s bydlením. Jedná se např. o ženy - matky s dětmi, které se dostaly do tak nepříznivé situace, že by bez náhradního ubytování nebyly schopny vychovávat svoje dítě. Také sem řadíme rovněž osoby, které předtím byly v dlouhodobé ústavní péči (např. mladí dospělí lidé, kteří opouštějí dětské domovy). Všechny tyto uvedené skupiny občanů, potřebují k překonání a zvládnutí obtížné kritické sociální situace, odbornou pomoc.⁶⁴

U osob dezintegrovaných je podle Listiny základní práv a svobod potřeba zabezpečit zákonný nárok na základní pomoc a zabezpečení podmínek na přežití. Poskytnutí azylové péče je vlastně projevem elementární lidské solidarity. Je to reakce na zcela specifické vlastnosti občanů, jejichž životní názory, postoje a morální normy je dovedly až do takové situace, kdy nejsou vlastními silami a bez pomoci schopni běžného života, ani participace na hospodářském, kulturním a společenském

---

⁶³ Baumrková, P., a kol. *Obce, města, regiony a sociální služby*. Praha : Sociopress, 1997, ISBN 8090226019

⁶⁴ Goldmann, R. *Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, ISBN 8024414546

životě. Tím se začlení do kategorie extrémně chudých lidí žijících v sociální izolaci.⁶⁵

Sdružení azylových domů

Azylová zařízení slouží především pro sociální práci s lidmi bez přístřeší (bezdromovci). Součástí péče, kterou jim nabízí, je i zabezpečení základních životních podmínek. Specifika této práce vedla k tomu, že bylo vytvořeno Sdružení azylových domů - SAD, které je členem organizace FEANTSA - Evropská federace národních sdružení pracujících s bezdromovci. Tato organizace se snaží odpoutat od klasické a základní pomoci, která je založena na poskytování noclehu a jídla a zabývá se také koordinací a standardizací činnosti azylových zařízení, jejichž náplní jsou mimo jiné i určité sociální programy, které mají za úkol aktivizovat klienty k řešení jejich obtížné situace.⁶⁶

Tyto programy se dělí na:

1. Sociální práci (vyřizování dokladů, zdravotní péči apod.);
2. Pomoc při řešení otázky zaměstnání;⁶⁷
3. Vzdělávací činnost (rekvalifikace aj.) - dobrovolné aktivity, které vycházejí ze zájmů klienta;⁶⁸
4. Duchovní (pastorační) péči - tato činnost je zařazena, pokud je azylová pomoc poskytována církvemi či různými charitativními organizacemi.⁶⁹

---

⁶⁵ Baumrková, P., a kol. *Obce, města, regiony a sociální služby*. Praha : Sociopress, 1997, ISBN 8090226019

⁶⁶ Goldmann, R. *Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, ISBN 8024414546

⁶⁷ Goldmann, R. *Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, ISBN 8024414546

⁶⁸ Baumrková, P., a kol. *Obce, města, regiony a sociální služby*. Praha : Sociopress, 1997, ISBN 8090226019

⁶⁹ Goldmann, R. *Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, ISBN 8024414546

3.1 Druhy azylových zařízení

Azylová péče je poskytována prostřednictvím mnoha institucí a organizací. V této části se proto blíže seznámíme s několika typy azylových zařízení a se službami, které poskytují.

3.1.1 Noclehárna

Tato forma azylového ubytování je poskytována lidem bez přístřeší. Noclehárna nabízí kromě možnosti přespání také hygienickou očistu, k níž jsou klienti nuceni před přenocováním, aby se zabránilo šíření nákazy. Noclehárny poskytují služby pouze přes noc, přes den ji musí klienti opustit. Některé noclehárny ovšem poskytují také jídlo a ošacení. Provozní řád zakazuje používání alkoholu, drog, nebo pobyt klientů, kteří jsou pod vlivem a agresivní chování. Klienti platí za nocleh symbolickou částku a není od nich očekávána žádná pracovní či jiná aktivita.⁷⁰

Cíle noclehárny vzhledem k uživateli:

- pomoc při řešení krizové situace, uspokojení základních životních potřeb (střecha nad hlavou, hygiena);
- stabilizace sociální situace (doklady, sociální dávky, splácení dluhů, zajištění zdravotní péče...);
- pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů;
- zprostředkování navazujících sociálních služeb - azylový dům, poradna atd.;
- stabilizace a orientace uživatelů v osobní situaci.⁷¹

Cíle noclehárny vzhledem ke společnosti:

- prevence sociálně patologických jevů (prevence kriminality, šíření infekčních chorob atd.);
- zmírňování dopadu problému bezdomovectví;

---

⁷⁰ Baumrková, P., a kol. *Obce, města, regiony a sociální služby*. Praha : Sociopress, 1997, ISBN 8090226019

⁷¹ Peniška, P., Tomčík, M. *Komunitní plán sociálních služeb města Chomutova*. S2Splus, spol. s r. o., 2006

- podpora odborné diskuse o problematice bezdomovectví a odstraňování předsudků laické i odborné veřejnosti vůči bezdomovcům.⁷²

Zásady poskytování služby v noclehárně:

- poskytnutí přístřeší a hygienického zázemí lidem, kteří žijí na ulici a jsou tak ohroženi na zdraví a životě;
- respekt k pohledu uživatele na řešení své situace;
- podporování aktivity a samostatnosti uživatele při řešení vlastní nepříznivé situace;
- flexibilita služeb poskytovaných vzhledem k potřebám a požadavkům uživatelů.⁷³

3.1.2 Denní pobyt (centrum) pro bezdomovce

V těchto zařízeních se klienti mohou zdržovat pouze přes den. V denním pobytu je klientům umožněna hygienická očista, poskytnuto jednoduché jídlo a tekutiny.⁷⁴

Cíle centra pro bezdomovce vzhledem k uživateli:

- uspokojení základních životních potřeb (potravinová pomoc, hygienické zázemí, poskytnutí ošacení, zprostředkování lékařské péče, poskytnutí zázemí k odpočinku a emoční podpory);
- pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí (pomoc při vyřizování osobních dokladů a při jednání s úřady, poskytování právního a sociálního poradenství, doprovázení);
- stabilizace a orientace v osobní situaci;

---

⁷² Peniška, P., Tomčík, M. *Komunitní plán sociálních služeb města Chomutova*. S2Splus, spol. s r. o., 2006

⁷³ Peniška, P., Tomčík, M. *Komunitní plán sociálních služeb města Chomutova*. S2Splus, spol. s r. o., 2006

⁷⁴ Goldmann, R. *Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, ISBN 8024414546

- zprostředkování navazujících a ostatních sociálních služeb (K - centra, občanské poradny, agentury zprostředkující zaměstnání, pobytové sociální služby, léčebny apod.);
- pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s rodinou a při znovuzačleňování do společnosti;
- pomoc při vyhledávání zaměstnání a při hledání vhodného ubytování pro uživatele;
- pomoc znovu získávat sociální kompetence.⁷⁵

Cíle centra pro bezdomovce vzhledem ke společnosti:

- prevence sociálně patologických jevů (prevence kriminality, šíření infekčních chorob atd.);
- zmírňování dopadu problému bezdomovectví;
- podpora odborné diskuse o problematice bezdomovectví a odstraňování předsudků laické i odborné veřejnosti vůči bezdomovcům.⁷⁶

Zásady poskytování služby v centru pro bezdomovce:

- respektování práv a svobodného rozhodnutí uživatelů;
- individuální přístup ke každému uživateli;
- společné hledání cesty k řešení situace uživatele, podpora v aktivním řešení vlastní nepříznivé situace;
- je udržován profesionální vztah pracovník - uživatel;
- flexibilní služby - reakce na potřeby uživatelů;
- poskytování služeb se řídí principem jasných pravidel;
- při poskytování služeb se dbá na zachování důvěrnosti sdělení uživatelů, na ochranu osobních údajů a dalších získaných informací o uživateli služby;
- materiální pomoc je vnímána jako první krok a prostředek k navázání spolupráce na změně nepříznivé situace uživatele směrem k návratu do společnosti.⁷⁷

⁷⁵ Peniška, P., Tomčík, M. *Komunitní plán sociálních služeb města Chomutova*. S2Splus, spol. s r. o., 2006

⁷⁶ Peniška, P., Tomčík, M. *Komunitní plán sociálních služeb města Chomutova*. S2Splus, spol. s r. o., 2006

3.1.3 Azylový dům

Azylový dům se rozděluje na azylové domy pro muže a azylové domy pro ženy. Toto ubytovací zařízení poskytuje přechodný, případně déletrvající pobyt osob bez přístřeší, který motivovaným klientům může přinést a umožnit integraci do společnosti. V některých azylových domech proto také klienti procházejí tzv. integračními stupni, tj. fázemi pobytu, během nichž jsou na ně kladeny postupně náročnější cíle. Klienti by měli pracovat - buď přímo v zařízení, nebo mimo něj. Podílí se také na jeho provozu, údržbě, úklidu atd. Tato práce má vést klienty k resocializaci. Zřizovatelem azylových domů v České republice bývají většinou církve, málokdy nestátní organizace, obce nebo státní orgány. Za pobyt v azylovém domě se platí.⁷⁸

Cíle azylového domu vzhledem k uživateli:

- pomoc při řešení krizové situace, uspokojení základních životních potřeb (střecha nad hlavou, hygiena, strava);
- stabilizace sociální situace (doklady, sociální dávky, splácení dluhů, zajištění zdravotní péče...);
- resocializace, návrat do společnosti (zvýšení kvalifikace, nástup do zaměstnání, úspěšné absolvování léčby, samostatné bydlení);
- rozvoj osobnosti a podpora volnočasových aktivit (kultura, četba, sport);
- obnova společenských a rodinných vazeb dle reálné možnosti;
- rozvoj pracovních návyků a klíčových kompetencí dle reálné možnosti.⁷⁹

Cíle azylového domu vzhledem ke společnosti:

- prevence sociálně patologických jevů (prevence kriminality, šíření infekčních chorob atd.);
- zmírňování dopadu problému bezdomovectví;

---

⁷⁷ Peniška, P., Tomčík, M. *Komunitní plán sociálních služeb města Chomutova*. S2Splus, spol. s r. o., 2006

⁷⁸ Goldmann, R. *Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, ISBN 8024414546

⁷⁹ Peniška, P., Tomčík, M. *Komunitní plán sociálních služeb města Chomutova*. S2Splus, spol. s r. o., 2006

- podpora odborné diskuse o problematice bezdomovectví a odstraňování předsudků laické i odborné veřejnosti vůči bezdomovcům.⁸⁰

Zásady poskytování služby v azylovém domě:

- respekt k individualitě, minulosti a pohledu na vlastní budoucnost uživatele;
- důraz na profesionální poskytování služeb a jejich širokou nabídku;
- společné hledání cesty k řešení situace uživatele;
- flexibilita služeb poskytovaných vzhledem k potřebám a požadavkům uživatelů.⁸¹

3.1.4 Zařízení (dům) na půl cesty

Dům na půl cesty se specializuje na osoby do 26 let věku, které po dosažení zletilosti opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy nebo osoby z jiných zařízení pro péči o děti a mládež a poskytuje jim pobytové služby na přechodnou dobu. Tato služba je placená, klienti se podílejí na spravování objektu, udržují sami svou domácnost, chodí do zaměstnání apod. Objekt se skládá z několika bytů, funguje zde dohled sociálního pracovníka, který pomáhá klientům spravovat jejich záležitosti.⁸²

3.1.5 Chráněné sociální byty

Chráněné sociální byty můžeme zařadit do nejvyššího stupně azylové péče, kdy se klient snaží stát úplně sociálně nezávislým a pomalu přechází do normálního samostatného života. V této službě je asistence sociálního pracovníka minimální, klient se stará sám o sebe v plném rozsahu v samostatném bytě.⁸³

---

⁸⁰ Peniška, P., Tomčík, M. *Komunitní plán sociálních služeb města Chomutova*. S2Splus, spol. s r. o., 2006

⁸¹ Peniška, P., Tomčík, M. *Komunitní plán sociálních služeb města Chomutova*. S2Splus, spol. s r. o., 2006

⁸² Goldmann, R. *Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, ISBN 8024414546

⁸³ Baumrková, P., a kol. *Obce, města, regiony a sociální služby*. Praha : Sociopress, 1997, ISBN 8090226019

3.1.6 Krizová lůžka

Tato služba představuje pomoc na přechodnou dobu, lůžka jsou určena osobám, které se z mimořádných důvodů ohrožení zdraví nebo života ocitnou bez střechy nad hlavou a je nutné je ubytovat (např. při živelných pohromách, rodinné konflikty s násilným jednáním, děti na útěku apod.).⁸⁴

3.1.7 Ubytovny (azylové domy) pro matky s dětmi

Ubytovna pro matky s dětmi je určena matkám s dětmi, které se dostaly do velmi nepříznivé životní situace. Většinou jde o dlouhodobější ubytování. Součástí těchto zařízení jsou i terapeutické programy, poradenské služby (právní a sociální poradenství) a také výchovná pomoc osamělým matkám a pomoc v krizových životních situacích, které nejsou samy schopny řešit. Azylové domy pro matky s dětmi v České republice zřizují církve, obce nebo orgány státu a ty také rozhodují o tom, zda se budou do zařízení přijímat i nezletilé ženy, či jak omezit délku pobytu matky s dítětem.⁸⁵

Azylová péče

Samotné poskytování azylové péče vyžaduje nutnou dávku profesionality a řadu dovedností a technik a proto by v legislativní úpravě měla být umožněna pružná praktická řešení. Za obecně výhodnější a provozně schůdnější se považuje provozování azylové péče nestátními subjekty a to hned z několika důvodů:

- azylová péče se netěší zvláštní podpoře občanů a daňových poplatníků, je proto výhodné, když provozujícím subjektem je někdo jiný než stát či obec;
- při provozování tohoto typu zařízení má nestatní subjekt daleko výhodnější předpoklady, ať už se jedná o otázky provozní nebo právní hledisko;
- nestatní subjekt může lépe a více využívat odborných kompetencí svých pracovníků a také ve větší míře spolupracovat s pomocí dalších neprofesionálních spolupracovníků (dobrovolníků);
- nestatní subjekt má větší šanci na získání dotací a sponzorské pomoci;

---

⁸⁴ Goldmann, R. *Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, ISBN 8024414546

⁸⁵ Baumrková, P., a kol. *Obce, města, regiony a sociální služby*. Praha : Sociopress, 1997, ISBN 8090226019

- osoby, které využívají této pomoci, mají k nestáním subjektům daleko větší důvěru.⁸⁶

Azylová péče splňuje jednu důležitou a nepostradatelnou funkci. Díky možnostem vyprání prádla, osobní hygieně či přespání, chrání společnost před drobnými krádežemi, žebráním, přespáváním na lavičkách apod. Je tedy patrné, že azylová péče je služba, která by v žádné obci a městě neměla chybět.⁸⁷

3.2 Chomutovský region

Součástí bakalářské práce je míra dobrovolnictví v chomutovském regionu, proto se v této části budeme soustředit na detailnější popis a charakteristiku regionu a vyjmenujeme si jednotlivé typy zařízení, která jsou v tomto regionu zastoupena.

Region Chomutovsko leží v nejzápadnější části Ústeckého kraje a svojí rozlohou 935,3 km čtverečných se řadí do skupiny středně velkých regionů České republiky.⁸⁸ Zaujímá 9,1 procenta rozlohy Ústeckého kraje a je tedy druhým největším správním obvodem v kraji. Převážná většina obyvatel žije ve městech Chomutov a Jirkov.⁸⁹

Chomutovský region je správně členěn na 44 obcí. Z toho je 9 měst, žádný městys a 35 obcí. Území Chomutovska je ohraničeno Ústeckým krajem, na severovýchodě hraničí s Mosteckem, na jihovýchodě s Lounskem, na jihozápadě s Karlovarskem a severozápadní hranici má s Německem.⁹⁰

---

⁸⁶ Baumrková, P., a kol. *Obce, města, regiony a sociální služby*. Praha : Sociopress, 1997, ISBN 8090226019

⁸⁷ Baumrková, P., a kol. *Obce, města, regiony a sociální služby*. Praha : Sociopress, 1997, ISBN 8090226019

⁸⁸ Kalabisová, D., Talaváňa, S. *Okres Chomutov Severočeský kraj*. Vydala Krajská komise cestovního ruchu v Ústí nad Labem, 1984. ISBN 908-437-157

⁸⁹ Bittnerová, Z. a kol. *Chomutovsko: regionální vlastivěda*. Most : Hněvín, 2006, ISBN 80-86654-14-1

⁹⁰ Chomutovsko- popis regionu [http://www.trasovnik.cz/k_usti/chomut/chomut.asp]

3.3 Azylová zařízení Chomutovského regionu

Jak již bylo popsáno, chomutovský region se skládá z 9 měst - Chomutova, Jirkova, Kadaně, Klášterce nad Ohří, Žatce, Loučné pod Klínovcem, Výsluním, Mašřovem a Vejprty. Azylová zařízení se bohužel nevyskytují ve všech těchto zmíněných městech, proto se zde seznámíme alespoň s některými.

3.3.1 Chomutov

Chomutov je největším městem regionu Chomutovska. Najdeme zde nejvíce organizací, které se zabývají azylovou péčí a azylovými službami. Zřizovatelem většiny organizací je STATUTÁRNÍ MĚSTO CHOMUTOV a provozovatelem je Městský ústav sociálních služeb Chomutov.

Ubytovna pro matky s dětmi

Patří sem Ubytovna pro matky s dětmi, jejíž cílovou skupinou jsou matky s dětmi v krizových situacích a oběti domácího násilí. Toto zařízení se snaží najít uplatnění pro lidi bez přístřeší a celkově minimalizovat jejich závislost na sociální pomoci. Ubytovna mimo možnosti bydlení nabízí i další služby, jaké jsou například poradenství a terapeutické programy, pomoc při jednání s úřady, vyřizování dokladů a uplatnění nároků na dávky.⁹¹

Ubytovna pro bezdomovce

Pro osoby žijící bez domova a případně i bez stálého zaměstnání je zřizována Ubytovna pro bezdomovce, která se také snaží najít další uplatnění pro lidi bez přístřeší a minimalizovat jejich závislost na sociální pomoci. Toto zařízení se zaměřuje a specializuje na pomoc při hledání zaměstnání a nového bydlení a na společenskou integraci osob žijících bez domova.⁹²

---

⁹¹ Peniška, P., Tomčík, M. *Komunitní plán sociálních služeb města Chomutova*. S2Splus, spol. s r. o., 2006

⁹² Peniška, P., Tomčík, M. *Komunitní plán sociálních služeb města Chomutova*. S2Splus, spol. s r. o., 2006

Ubytovna pro navrátilce z výkonu trestu

Azylové bydlení a poradenství pro osoby bez přístřeší, které jsou pro změnu životního stylu motivováni, nabízí Ubytovna pro navrátilce z výkonu trestu. Snaží se poskytnout pomoc při řešení nestálé situace, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.⁹³

Bydlení na půl cesty

Posledním střediskem, které patří pod Městský ústav sociálních služeb Chomutov, je Bydlení na půl cesty. Toto bydlení je určeno pro děti, které dosáhly zletilosti a byly propuštěny z výchovného zařízení. Hlavním cílem je pomoci nalézt běžné ubytování a naučit postupně samostatnosti a odpovědnosti.⁹⁴

Městský ústav sociálních služeb poskytuje celoroční pobytovou službu. Objekt obsahuje 12 vybavených pokojů, celková kapacita je 34 osob. Při kontaktu s klientem se zjišťuje, co žadatel od služby očekává a jsou mu podány základní informace o službě. Žadatel je dále seznámen s podmínkami poskytování služby, s chodem azylového domu a jsou dohodnuty podmínky a termín možného nástupu. Při uzavírání smlouvy je vytvořen individuální plán a způsoby realizace cílů.⁹⁵

Azylový dům a Dům na půl cesty „NIKOLAS“

Poslední azylové zařízení v Chomutově již nespadá pod Městský ústav sociálních služeb Chomutov, ale zřizovatelem je Občanské sdružení „Cíl Chomutov“. Jedná se o Azylový dům a Dům na půl cesty „NIKOLAS“. Toto zařízení poskytuje sociální služby v oblasti ubytování spojené s poskytováním sociálního poradenství především rodinám s dětmi, které se ocitly v náhlé sociální tísní a dále osobám, které dosáhly zletilosti a musely opustit výchovné zařízení. Hlavním cílem je dosažení schopnosti klientů žít ve společnosti a bez problémů.⁹⁶

---

⁹³ Peniška, P., Tomčík, M. *Komunitní plán sociálních služeb města Chomutova*. S2Splus, spol. s r. o., 2006

⁹⁴ Peniška, P., Tomčík, M. *Komunitní plán sociálních služeb města Chomutova*. S2Splus, spol. s r. o., 2006

⁹⁵ Městský ústav sociálních služeb Chomutov [<http://www.musscv.cz/?id=azylove-bydleni>]

⁹⁶ Peniška, P., Tomčík, M. *Komunitní plán sociálních služeb města Chomutova*. S2Splus, spol. s r. o., 2006

3.3.2 Jirkov

Noclehárna

V Jirkově, ve městě, které přímo sousedí s Chomutovem najdeme pouze jedno azylové zařízení, a to Noclehárnu. Zařízení je určeno ženám i mužům, kteří jsou bez přístřeší a dostali se do sociální nouze. Cílem je zajistit přístřeší nebo v náhlé sociální nouzi nocleh, možnost vykonání základní hygieny a základní sociální poradenství.⁹⁷

Noclehárna je zřizována Městským ústavem sociální služeb Jirkov. Kapacita zařízení je pro 16 mužů a 8 žen. Při přijetí je klient povinen lékařským potvrzením prokázat svůj zdravotní stav a bezinfekčnost a dodat potvrzení o podání žádosti o byt. Po přijetí je klient seznámen s Domácím řádem a s dodržováním všech daných předpisů a je s ním vypracován individuální program, který uživatele vhodně motivuje k dobrovolnické činnosti kolem objektů Městského ústavu sociálních služeb i ve městě.⁹⁸

3.3.3 Kadaň

Azylový byt

V Kadani můžeme najít také Azylový byt, který byl dříve označován jako Krizové přístřeší. Azylový byt v Kadani poskytuje přechodné ubytování matkám nebo otcům s dětmi a také osobám, které se ocitli v akutní krizi spojené se ztrátou bydlení. Mezi další služby patří poskytnutí stravy nebo pomoc při jejím zajištění a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí. Kapacita zařízení je maximálně pro 4 osoby a ubytování se poskytuje na dobu 7 dní, kdy v odůvodněných případech může být prodlouženo.⁹⁹

---

⁹⁷ Městský ústav sociálních služeb Jirkov[<http://www.meussj.cz/kontakty/bozeny-nemcove/>]

⁹⁸ Městský ústav sociálních služeb Jirkov[<http://www.meussj.cz/kontakty/bozeny-nemcove/>]

⁹⁹ Katalog poskytovatelů sociálních služeb obce s rozšířenou působností Kadaň[http://www.mesto-kadan.cz/user_data/zpravodajstvi/obrazky/File/pdf/kp/]

Zřizovatelem azylového bytu je Město Kadaň. Provozovatelem je Městská správa sociálních služeb ve spolupráci se sociálním odborem z Městského úřadu v Kadani. Umístění do azylového bytu určuje a zabezpečuje kompetentní pracovník městského úřadu, který uživatele seznámí se zařízením, sepíše smlouvu s ubytovaným, provede ubytování a vydá klíč od azylového bytu.¹⁰⁰

3.3.4 Klášterec nad Ohří

Azylový dům, Noclehárna

Od 1. července 2009 provozuje občanské sdružení Naděje Azylový dům v Klášterci nad Ohří. Tato služba je nabízena na základě zákona o sociálních službách. Cílem je pomoci lidem v nouzi, v návratu k běžnému životu, nalezení zaměstnání a také prevence v oblasti zdravotní. Kapacita zařízení je 40 lůžek a od 1. ledna 2010 je v provozu i noclehárna o kapacitě 10 lůžek.¹⁰¹

Dle zákona č.108/2006 Sb. jsou uživatelům poskytovány služby jako celodenní pobyt, sociální poradenství, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí a dále také psychologická pomoc a křesťanská duchovní služba.¹⁰²

V azylovém zařízení i v noclehárně se pracuje podle Integrovaného programu, který se zaměřuje na uživatele, kteří chtějí změnit svoji situaci a znovu se začlenit do společnosti. Cílem je hlavně podpora těch, co jsou sociálním vyloučením bezprostředně ohroženi.¹⁰³

---

¹⁰⁰ Městská správa sociálních služeb Kadaň[<http://www.mesto-kadan.cz/msss/?cat=14>]

¹⁰¹ Klášterec nad Ohří- oficiální web města
[http://www.muklasterec.cz/cs_ob_social_muss.php]

¹⁰² Naděje- pobočka Klášterec nad Ohří[<http://www.nadeje.cz/klasterec/sluzby/>]

¹⁰³ Naděje- Integrovaný program[<http://www.nadeje.cz/index.php?q=node/127>]

3.3.5 Žatec

Krizové centrum s možností krátkodobého pobytu

K dalším městům Chomutovského regionu patří Žatec. Komunitní plán sociálních služeb Žatec popisuje a nabízí služby tří azylových zařízení. Prvním z nich je Krizové centrum s možností krátkodobého pobytu. Krizové centrum je určeno pro osoby, které se nacházejí v ohrožení zdraví nebo života a nemohou svoji nepříznivou situaci řešit vlastními silami. Krizovou situací rozumíme ztrátu bydlení, ohrožení trestnou činností či psychickou krizí. Hlavní náplní krizového centra je tedy poskytnutí ubytování a komplexní odborné poradenství směřující k překonání krizové situace.¹⁰⁴

Azylový dům pro matky s dětmi a ženy v krizi

Dalším zařízením je Azylový dům pro matky s dětmi a ženy v krizi, které poskytuje pobytové služby na přechodnou dobu matkám s dětmi a ženám v krizi. Azylový dům zajišťuje návazné terénní programy, které zajišťují potřebnou pomoc po odchodu z pobytové služby a umožní tím plynulý přechod do běžného života. Za základní službu je samozřejmě považováno poradenství a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.¹⁰⁵

Azylový dům pro muže

Azylový dům pro muže patří mezi poslední azylové zařízení. Azylový dům pro muže poskytuje pobytové služby na přechodnou dobu mužům a zajišťuje komplexní poradenství a pomoc v obtížné situaci spojené zejména se ztrátou bydlení.¹⁰⁶

---

¹⁰⁴ Komunitní plán sociálních služeb města Žatce

¹⁰⁵ Komunitní plán sociálních služeb města Žatce

¹⁰⁶ *Komunitní plán sociálních služeb města Žatce*

3.3.6 Vejprty

Ubytovna pro občany v přechodné sociální krizi

Ubytovnu pro občany v přechodné sociální krizi najdeme ve městě Vejprty. Poskytování ubytování těm, kteří se dočasně ocitli v sociální krizi a nemají možnost jiného ubytování se poskytuje pouze mužům a ženám mající trvalé bydliště ve městě Vejprty a v okolí.¹⁰⁷

---

¹⁰⁷ Katalog poskytovatelů sociálních služeb obce s rozšířenou působností Kadaň [http://www.mesto-kadan.cz/user_data/zpravodajstvi/obrazky/File/pdf/kp/Katalog%20socialnich%20sluzeb.pdf/]

PRAKTICKÁ ČÁST

4. Výzkumné šetření ve vybraných zařízeních chomutovského regionu

Po shromáždění informací teoretického charakteru v jednotlivých kapitolách úvodní části bakalářské práce jsem přistoupila k realizaci výzkumného šetření. V rámci zpracovávání tématu své bakalářské práce jsem uskutečnila rozhovory s vybranými představiteli sociálních zařízení. Některé rozhovory proběhly při osobním setkání s jednotlivými pracovníky, jiné se uskutečnily prostřednictvím elektronické pošty.

4.1 Metoda výzkumného šetření

Pro získávání informací jsem použila standardizovaný rozhovor postupující podle předem připravených a přesně v určitém pořadí formulovaných otázek. Pro komunikaci přes emailovou poštu jsem vytvořila dotazník z předem připravených a promyšlených otázek. V rozhovoru byly použity otevřené otázky, které respondentovi dávali možnost odpovědět obsáhleji a pro mě to byla také jedna z možností pro získání více informací. Otázky byly zaměřeny na problematiku spolupráce azylových zařízení s organizacemi, které zprostředkovávají kontakt s dobrovolníkem a dále na samotnou práci azylových zařízení s dobrovolníkem.

Rozhovory byly uskutečněny vždy po předchozí domluvě s kompetentním pracovníkem. Ne vždy bylo možné použít všechny předem připravené otázky. Odpověď na položenou otázku byla hned pečlivě zaznamenána a následně přepsána na počítači.

5. Realizace výzkumného šetření

Po uskutečnění výzkumného šetření v terénu jsem přistoupila k vyhodnocení otázek získaných prostřednictvím rozhovoru a k analýze jednotlivých odpovědí.

5.1 Vyhodnocení rozhovoru 1

Rozhovor číslo 1 jsem zrealizovala v Sociálním centru Písečná. Jedná se o azylové zařízení provozované Městským ústavem sociálních služeb Chomutov. Rozhovor se uskutečnil po předchozí domluvě se sociální pracovnící. Odpovědi byly pečlivě zaznamenávány a ihned následně přepsány na počítači.

Sociální centrum Písečná – Azylový dům

Otázka č. 1 : Spolupracujete ve Vaší organizaci s nějakými dobrovolníky??

Odpověď: Ano. Spolupráci s dobrovolníky využíváme v azylových domech.

Otázka č.2 : Znáte nějakou dobrovolnickou organizaci, na kterou se můžete obrátit? Nebo si hledáte dobrovolníky samy?

Odpověď: Spolupracujeme s Člověkem v tísní

Otázka č. 3 : Potřebujete (potřebovali byste) ve Vaší organizaci spolupráci dobrovolníků?

Odpověď: Ano.

Otázka č. 4 : Myslíte, že nízká míra dobrovolníků je způsobena tím, že v Chomutovském regionu není vysoká škola?

Odpověď: Částečně určitě ano.

Otázka č. 5 : Kdo se může stát dobrovolníkem?

Odpověď: Touto otázkou se nezaobíráme, využíváme odborné služby Člověka v tísní.

Otázka č. 6 : Máte nějaké speciální kritéria pro výběr dobrovolníků?

Odpověď: Viz odpověď na otázku č. 5.

Otázka č. 7 : Můžete ve stručnosti říci jak to vypadá, když za vámi přijde zájemce o dobrovolnictví?

Odpověď: Odešlu ho do společnosti Člověk v tísní.

Otázka č. 8 : V čem práce dobrovolníka spočívá a jak je časově náročná? Co je hlavní náplní práce dobrovolníka? Jak častou budou do zařízení docházet?

Odpověď: Pouze doučuje, společně píšou domácí úkoly, procvičují psaní, matematiku apod. Dochází do zařízení pravidelně 1x týdně, pokud je potřeba, tak i vícekrát na 2 - 3 hodiny.

Otázka č. 9 : Kdo řídí činnost dobrovolníků?

Odpověď: Člověk v tísní.

Otázka č. 10 : Jak dobrovolníka v instituci poznáme?

Odpověď: Podle jmenovky.

Otázka č. 11 : Co všechno je součástí vstupního školení pro dobrovolníky?

Odpověď: Vstupní školení neprovádí naše organizace.

Otázka č. 12 : Je možno z dobrovolnického programu vystoupit?

Odpověď: Určitě ano.

Otázka č. 13 : Věnuje dobrovolníkům speciální péči? (myslím tím, zda si na ně vzpomenete na jejich narozeniny, zvete je na akce atd.)

Odpověď: Ne.

Otázka č. 14 : Za jakých podmínek u vás dobrovolníci působí?

Odpověď: Na základě smlouvy o spolupráci s Člověkem v tísní.

Otázka č. 15 : Chtěla byste říci něco závěrem?

Odpověď: Nejsme organizace, která se zabývá dobrovolnictvím, pouze k nám dochází dobrovolník na základě smlouvy se společností, která se tímto zabývá.

Podle slov sociální pracovnice, Sociální centrum Písečná spolupracuje s dobrovolníky, které jim zprostředkovává společnost Člověk v tísní. Ta se přímo zabývá programem, na kterém spolupracují dobrovolníci. Na základě tohoto faktu nemohly být zodpovězeny všechny otázky, které jsem měla připravené.

5.2 Vyhodnocení rozhovoru 2

Noclehárna Jirkov

Komunikace s ředitelkou Městského ústavu sociálních služeb probíhala prostřednictvím emailové pošty. Registrace Noclehárny byla ke dni 31. 12. 2009 ukončena, tudíž jsem se daným objektem dále nezabývala.

5.3 Vyhodnocení rozhovoru 3

Azylový byt Kadaň

Komunikace s ředitelkou Městské správy sociálních služeb probíhala pouze písemně přes email. Hned na úvod mi bylo sděleno, že Městská správa sociálních služeb bohužel provozuje pouze jeden azylový byt, který je veden spíše jako krizové, časově omezené bydlení pro osoby, které se ocitli v nouzi nebo v mimořádné situaci. Klienti jsou do azylového bytu umisťováni na základě doporučení a domluvy se sociálním odborem města. V azylovém bytě je poskytována pouze základní služba - bydlení a sociální poradenství ve spolupráci s Městským úřadem. Není to azylový byt jako takový. Z toho vyplývá, že spolupráce s dobrovolníky zde nefunguje a pravděpodobně není nutná ani vyhledávaná.

5.4 Vyhodnocení rozhovoru 4

Čtvrtý rozhovor byl poskytnutý sociální pracovnící, která pracuje v Azylovém domě Naděje v Klášterci nad Ohří. Prvotní komunikace probíhala výhradně přes emailovou poštu, až posléze byl dohodnutý termín osobní schůzky. Rozhovor se uskutečnil po předchozí domluvě v kanceláři sociální pracovnice.

Azylový dům NADĚJE Klášterec nad Ohří

Otázka č. 1 : Spolupracujete ve Vaší organizaci s nějakými dobrovolníky??

Odpověď: Ano.

Otázka č.2 : Znáte nějakou dobrovolnickou organizaci, na kterou se můžete obrátit? Nebo si hledáte dobrovolníky samy?

Odpověď: Dobrovolníky si hledáme samy.

Otázka č. 3 : Potřebujete (potřebovali byste) ve Vaší organizaci spolupráci dobrovolníků?

Odpověď: Ano.

Otázka č. 4 : Myslíte, že nízká míra dobrovolníků je způsobena tím, že v Chomutovském regionu není vysoká škola?

Odpověď: Ne.

Otázka č. 5 : Kdo se může stát dobrovolníkem?

Odpověď: Dobrovolníkem se může stát kdokoliv, kdo má zájem o tuto činnost.

Otázka č. 6 : Máte nějaké speciální kritéria pro výběr dobrovolníků?

Odpověď: Ne.

Otázka č. 7 : V čem práce dobrovolníka spočívá a jak je časově náročná? Co je hlavní náplní práce dobrovolníka? Jak častou budou do zařízení docházet?

Odpověď: Máme pouze právní poradkyni, která do zařízení dochází dle potřeby, většinou tak 1x týdně.

Otázka č. 8 : Je možno z dobrovolnického programu vystoupit?

Odpověď: Samozřejmě že ano.

Otázka č. 9 : Je s dobrovolníkem sepsaná smlouva?

Odpověď: Ano je.

Azylový dům Naděje si kontakt s dobrovolníky zprostředkovává sám a nevyužívá služeb žádné konkrétní organizace, která spolupracuje s dobrovolníky. I přesto, že sociální pracovnice uvedla, že v organizaci potřebují pomoc dobrovolníků, působí zde pouze právní poradkyně, která do zařízení dochází dle potřeby klientů.

5.5 Vyhodnocení rozhovoru 5

Pátý rozhovor není zaměřen na azylové zařízení, ale přímo na konkrétní organizaci, která zprostředkovává kontakt s dobrovolníky a sama nabízí její služby. Jedná se o organizaci Člověk v tísni - pobočka v Chomutově. Tento rozhovor byl uskutečněný přímo s koordinátorem dobrovolníků, na kterého mě odkázal ředitel chomutovské pobočky. Termín rozhovoru byl předem domluvený a zrealizovaný v kanceláři kariérního poradce, který se na zodpovězení některých otázek také podílel.

Člověk v tísni – pobočka Chomutov

Otázka č. 1 : Spolupracuje Vaše organizace s azylovými zařízeními v Chomutovském regionu?

Odpověď: Ano, spolupracujeme s azylovým domem na Písečné v Chomutově.

Otázka č. 2 : Nabízíte azylovým zařízením služby dobrovolníků samy nebo pouze pokud Vás zařízení přímo samo požádá a osloví?

Odpověď: Byli jsme v azylovém domě představit službu naší pobočky, představili jsme též program Podpora vzdělávání, protože jak víme, tak v azylovém domě jsou převážně matky s dětmi. O tuto službu byl projeven zájem, jak ze strany pracovníků azylového domu, tak i ze strany matek.

Otázka č. 3 : Myslíte, že nízká míra dobrovolníků je způsobena tím, že v Chomutovském regionu není vysoká škola?

Odpověď: Těžko říci. Možná, kdyby v Chomutově byla vysoká nebo střední škola, kde by si studenti mohli udělat povinnou školní praxi v rámci programu Podpora vzdělávání, dobrovolníků by bylo možná více.

Otázka č. 4 : Kdo se může stát dobrovolníkem?

Odpořed' Dobrovolníkem se může stát kdokoliv kdo má zájem, od studentů až po důchodce. Dobrovolník by měl mít kladný vztah k dětem, základní znalosti z učebních předmětů pro ZŠ (přece jenom je to služba zaměřená na doučování) a především volný čas k pravidelným návštěvám. Požadujeme čistý trestní rejstřík a dosažení minimálně 15 let věku.

Otázka č. 5 : Máte nějaké speciální kritéria pro výběr dobrovolníků?

Odpořed' Žádná speciální kritéria nemáme. Jenom, jak už bylo zmíněno, tak je to čistý trestný rejstřík a dosažení minimálně 15let věku.

Otázka č. 6 : Můžete ve stručnosti říci jak to vypadá, když za vámi přijde zájemce o dobrovolnictví?

Odpořed' Když přijde zájemce o dobrovolnictví, tak ho nejdříve seznámíme s tím co by měla jeho služba obnášet, na jaké děti je tato služba zaměřena, aby si dokázal představit v jakém prostředí bude svou činnost vykonávat apod. Ale je to dost individuální.

Otázka č. 7 : V čem práce dobrovolníka spočívá a jak je časově náročná? Co je hlavní náplní práce dobrovolníka? Jak častou budou do zařízení docházet?

Odpořed' „Hlavní náplní“ dobrovolníka, je pomoci dítěti zlepšit školní prospěch, pomoc při vypracovávání domácích úkolů, popřípadě si zopakovat školní látku nebo vysvětlit látku, se kterou si dítě neví rady apod. Ale také je to práce, která je zaměřena na získávání sociálních dovedností dětí, zvýšení motivace k učení, zlepšení přípravy do školy až po různé volnočasové aktivity. Od dobrovolníků vyžadujeme, aby docházeli do rodin / na azylový dům alespoň 2 hodiny týdně. Jedná se o práci individuální. Takže každý dobrovolník má na starosti jedno dítě.

Otázka č. 8 : Kdo řídí činnost dobrovolníků?

Odpořed' Činnost řídí koordinátor doučování, který má dobrovolníky na starost.

Otázka č. 9 : Jak dobrovolníka v instituci poznáme?

Odpověď: Myslím, že dobrovolníka jen tak nepoznáte.

Otázka č. 10 : Co všechno je součástí vstupního školení pro dobrovolníky?

Odpověď: Koordinátor proškoluje dobrovolníka o jeho práci, dobrovolník musí prokázat čistý trestní rejstřík, poté se podepisuje smlouva a dohoda o mlčenlivosti. Každý měsíc by měl dobrovolník posílat výkazy o doučování.

Otázka č. 11 : Je možno z dobrovolnického programu vystoupit?

Odpověď: Ano, je možné kdykoliv z programu vystoupit.

Otázka č. 12 : Věnuje dobrovolníkům speciální péči? (myslím tím, zda si na ně vzpomenete na jejich narozeniny, zvete je na akce atd.)

Odpověď: Dobrovolník se může zapojit do jakýchkoliv volnočasových aktivit, které se v rámci pobočky pořádají. Dále se pořádají pro dobrovolníky supervize, různé vzdělávací semináře a setkání dobrovolníků, kde se můžou podělit o zkušenosti atd.

Otázka č. 13 : Za jakých podmínek u vás dobrovolníci působí?

Odpověď: Dobrovolnictví je služba, kterou dobrovolník poskytuje zájemci zdarma. Dobrovolníci působí přímo v rodinách a v azylovém domě, kde je v odpoledních hodinách volná učebna na doučování.

Otázka č. 14 : Jak je o dobrovolníky postaráno a jak se brání syndromu vyhoření?

Odpověď: Jak jsem už naznačil v předešlé otázce. Pro dobrovolníky se pořádají vzdělávací semináře, supervize a setkání dobrovolníků, kde mají možnost potkat dobrovolníky z jiných měst, podělit se s nimi o zkušenosti atd.

Otázka č. 15 : Jsou dobrovolníci pojištěni pro případ škody?

Odpověď: Ano, dobrovolníci podepisují smlouvu o pojištění a jsou seznámeni o právech, povinnostech a pravidlech.

Otázka č. 16 : Je s dobrovolníkem sepsaná smlouva?

Odpověď: Ano, je sepsána smlouva.

Organizace Člověk v tísni s pobočkou v Chomutově spolupracuje pouze s jedním azylovým zařízením, a to je Azylový dům v Sociálním centru na Písečné. Služby dobrovolníků jsou dále využívány pouze rodinami, které jsou ohroženy sociálním vyloučením. Člověk v tísni realizuje program Podpora vzdělávání, který je přímo zaměřen na doučování dětí a zlepšení jejich prospěchu.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo popsat blíže problematiku dobrovolnictví z hlediska spolupráce s azylovými zařízeními. Předkládaná bakalářská práce jistě pomůže lépe se orientovat v našich pocitech a myšlenkách, které se nám asociují při vyřknutí termínu „dobrovolník“ či „dobrovolné“.

V teoretické části jsem charakterizovala pojem dobrovolník, zaměřila jsem se na historii a vývoj dobrovolnické práce. Dále byla popsána metodika s dobrovolníky a specifikovaná jednotlivá azylová zařízení v chomutovském regionu. V praktické části bakalářské práce popisují realizaci výzkumného šetření, které je založeno na jednotlivých rozhovorech s vedoucími vybraných azylových středisek.

Praktická část je tvořena popisem výzkumného šetření, které jsem realizovala ve vybraných zařízeních chomutovského regionu. Cílem bylo popsat, jak ve vybraném regionu dobrovolnictví funguje, jak je využíváno služeb dobrovolníků ze strany jednotlivých zařízení a zda je dobrovolníků dostatek. Problematika, kterou se zabývám v bakalářské práci by mohla být jakýmsi odrazovým můstkem pro další možný průzkum otázek týkajících se dobrovolnictví. Ten by mohl být zaměřen na zjišťování postojů studentů středních škol a učilišť k dobrovolné práci a třeba i k přístupu společnosti k občanům, kteří se ocitli v životní tísní a jsou ohroženi sociální exkluzí.

Oslovení představitelů zařízení se k mému šetření malého rozsahu postavili kladně, odpovídali ochotně, byli vstřícní, a poskytli mi veškeré informace, které jsem potřebovala.

Domnívám se, že lze na základě jejich odpovědí vyvodit skutečný stav dobrovolnictví v chomutovském regionu, tedy jak to s dobrovolnictvím v našem regionu doopravdy je. V chomutovském regionu nalezneme opravdu jen několik málo zařízení, které se zabývají azylovou péčí. Už na základě tohoto faktu je jasné, že nemůžeme očekávat vysokou míru dobrovolníků spolupracujících v azylových centrech.

Z výpovědi pracovníků společnosti Člověk v tísni jsme se dozvěděli, že spolupracují pouze s jedním azylovým zařízením a jejich další spolupráce je směřována přímo do samotných rodin. Z dalších rozhovorů vyplynulo, že pouze Sociální centrum Písečná spolupracuje s organizací Člověk v tísni, která jim zprostředkovává dobrovolníky a ostatní azylová střediska si dobrovolníky hledají samy, nebo jejich služeb nevyužívají vůbec.

Cílem bakalářské práce bylo zjištění míry spolupráce azylových zařízení s dobrovolníky a také celkový zájem těchto zařízení o pomoc ze strany dobrovolníků. Na základě rozhovorů s vedoucími pracovníky jednotlivých azylových středisek a s pracovníky organizace Člověk v tísni, která nabízí služby dobrovolníků jsem zjistila, že azylová střediska potřebují služby dobrovolníků, využívají je, ale i přesto je míra spolupráce minimální a neefektivní. Myslím si, že při lepší domluvě a celkové koordinaci obou složek, by mohla být efektivnost využitelnosti dobrovolnických služeb lepší a na vzestupu. Cíle, které jsem úvodu celé bakalářské práce stanovila, se podařilo naplnit. Dobrovolnictví obecně jsem popsala a zmapovala jsem situaci v chomutovském regionu

Zdroje:

Monografie:

BAUMRUKOVÁ, P., a kol. *Obce, města, regiony a sociální služby*. Praha: Sociopress, 1997, ISBN 8090226019.

BITTNEROVÁ, Z. a kol. *Chomutovsko: regionální vlastivěda*. Most: Hněvín, 2006, ISBN 80-86654-14-1.

Dobrovolníci v neziskových organizacích. Praha: ICN, 2001, ISBN 80-86423-05-0.

GOLDMANN, R. *Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, ISBN 8024414546.

KALABISOVÁ, D., TALAVÁŇA, S. *Okres Chomutov Severočeský kraj*. Vydala Krajská komise cestovního ruchu v Ústí nad Labem, 1984. ISBN 908-437-157.

KLIMEŠ, L., *Slovník cizích slov*. SPN 2010, ISBN 9788072354467

MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*. Portál, Praha 2003, ISBN 978-80-7367-502-8.

PENÍŠKA, P., TOMČÍK, M. *Komunitní plán sociálních služeb města Chomutova*. S2Splus, spol. s r. o., 2006.

TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portál, Praha 2002, ISBN 8071785148.

Internetové zdroje:

ASOCIACE PĚT 5 V ČR. Program 5P. [online]. [cit. 2010-04-16]. Přístup z: <http://www.petp.cz>

DOBROVOLNÍK. [online]. [cit. 2010-04-16]. Přístup z: <http://www.dobrovolnik.cz>

KLÁŠTEREC NAD OHŘÍ- OFICIÁLNÍ WEB MĚSTA. *Městský ústav sociálních služeb* [online]. MU Klášterec - design & code, 2007. [cit. 2010-04-16]. Přístup z: http://www.muklasterec.cz/cs_ob_social_muss.php

KOMUNITNÍ PLÁNOVÁNÍ V ČR. *Komunitní plán sociálních služeb města Žatce* [online]. Žatec, 2008. [cit. 2010-04-16]. Přístup z: http://komunitniplanovani.com/kp-mapa-cr_16/

MĚSTO KADAŇ. *Katalog poskytovatelů sociálních služeb obce s rozšířenou působností Kadaň*, [online]. ADVICE.CZ, 2005. [cit. 2010-04-16]. Přístup z: http://www.mesto-kadan.cz/user_data/zpravodajstvi/obrazky/File/pdf/kp/Katalog%20socialnich%20sluzeb.pdf

MĚSTSKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍCH SLUŽEB KADAŇ. *Azylový byt* [online]. [cit. 2010-04-16]. Přístup z: <http://www.mesto-kadan.cz/msss/?cat=14>

MĚSTSKÝ ÚSTAV SOCIÁLNÍCH SLUŽEB CHOMUTOV, příspěvková organizace. *Azylový dům Písečná* [online]. Chomutov, 2005-2010. [cit. 2010-16-04]. Přístup z: <http://www.musscv.cz/?id=azylove-bydleni>

MĚSTSKÝ ÚSTAV SOCIÁLNÍCH SLUŽEB JIRKOV. *Noclehárna* [online]. [cit. 2010-16-04]. Přístup z: <http://www.meussj.cz/kontakty/bozeny-nemcove/>

NADĚJE. *Integrační program* [online]. Naděje, 2009. [cit. 2010-04-16]. Přístup z: <http://www.nadeje.cz/index.php?q=node/127>

NADĚJE - POBOČKA KLÁŠTEREC NAD OHŘÍ. *Azylový dům, Noclehárna*
[online]. Naděje, 2009. [cit. 2010-04-16]. Přístup z:
<http://www.nadeje.cz/klasterec/sluzby/>

Občanský zákoník, Zákon o dobrovolnické službě. [online]. Praha, 2006. 4880s. [cit. 2010-16-04]. Přístup z: <http://www.mvcr.cz/sbirka/2002/sb082-02.pdf>

Pohled do historie dobrovolnictví v ČR [online]. [cit. 2010-16-04]. Přístup z:
http://www.dobrovolnik.cz/d_hist.shtml

TURISTICKÝ PRŮVODCE PO ČR. *Chomutovsko- popis regionu* [online]. Brno, 2000-2007. [cit. 2010-16-04]. Přístup z:
http://www.trasovnik.cz/k_usti/chomut/chomut.asp

Seznam příloh

Příloha č. 1	Dotazník pro azylová zařízení
Příloha č. 2	Dotazník pro organizaci Člověk v tísni
Příloha č. 3	Všeobecná deklarace o dobrovolnictví

Příloha č. 1

DOBROVOLNICTVÍ V AZYLOVÝCH ZAŘÍZENÍCH

Dobrý den, jsem studentkou 3. ročníku oboru Pedagogika – sociální práce na Univerzitě Palackého v Olomouci. Jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala: Dobrovolnické aktivity ve vybraných azylových zařízeních Chomutovského regionu. Cílem mé práce je zjistit míru dobrovolnictví a spolupráci azylových zařízení s dobrovolníky.

Chtěla bych Vás proto požádat, zda byste mohli odpovědět na tyto otázky, na základě kterých bych v praktické části mohla zhodnotit míru dobrovolnictví ve vybraných zařízeních.

Děkuji za Váš čas, ochotu a vstřícný přístup

Borovská Lenka

1. Spolupracujete ve Vaší organizaci s nějakými dobrovolníky??
2. Znáte nějakou dobrovolnickou organizaci, na kterou se můžete obrátit?
Nebo si hledáte dobrovolníky samy?
3. Potřebujete (potřebovali byste) ve Vaší organizaci spolupráci dobrovolníků?
4. Myslíte, že nízká míra dobrovolníků je způsobena tím, že v Chomutovském regionu není vysoká škola?
5. Kdo se může stát dobrovolníkem?
6. Máte nějaké speciální kritéria pro výběr dobrovolníků?

7. Můžete ve stručnosti říci jak to vypadá, když za vámi přijde zájemce o dobrovolnictví?
8. V čem práce dobrovolníka spočívá a jak je časově náročná? Co je hlavní náplní práce dobrovolníka? Jak častou budou do zařízení docházet?
9. Kdo řídí činnost dobrovolníků?
10. Jak dobrovolníka v instituci poznáme?
11. Co všechno je součástí vstupního školení pro dobrovolníky?
12. Je možno z dobrovolnického programu vystoupit?
13. Věnuje dobrovolníkům speciální péči? (myslím tím, zda si na ně vzpomenete na jejich narozeniny, zvete je na akce atd.)
14. Za jakých podmínek u vás dobrovolníci působí?
15. Jak je o dobrovolníky postaráno a jak se brání syndromu vyhoření?
16. Jsou dobrovolníci pojištěni pro případ škody?
17. Je s dobrovolníkem sepsaná smlouva?
18. Chtěla byste říci něco závěrem?

Příloha č. 2

DOBROVOLNICTVÍ V AZYLOVÝCH ZAŘÍZENÍCH

Dobrý den, jsem studentkou 3. ročníku oboru Pedagogika – sociální práce na Univerzitě Palackého v Olomouci. Jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala: Dobrovolnické aktivity ve vybraných azylových zařízeních Chomutovského regionu. Cílem mé práce je zjistit míru dobrovolnictví a spolupráci azylových zařízení s dobrovolníky.

Chtěla bych Vás proto požádat, zda byste mohli odpovědět na tyto otázky, na základě kterých bych v praktické části mohla zhodnotit míru dobrovolnictví ve vybraných zařízeních.

Děkuji za Váš čas, ochotu a vstřícný přístup

Borovská Lenka

1. Spolupracuje Vaše organizace s azylovými zařízeními v Chomutovském regionu??
2. Nabízíte azylovým zařízením služby dobrovolníků samy nebo pouze pokud Vás zařízení přímo samo požádá a osloví?
3. Myslíte, že nízká míra dobrovolníků je způsobena tím, že v Chomutovském regionu není vysoká škola?
4. Kdo se může stát dobrovolníkem?
5. Máte nějaké speciální kritéria pro výběr dobrovolníků?

6. Můžete ve stručnosti říci jak to vypadá, když za vámi přijde zájemce o dobrovolnictví?
7. V čem práce dobrovolníka spočívá a jak je časově náročná? Co je hlavní náplní práce dobrovolníka? Jak častou budou do zařízení docházet?
8. Kdo řídí činnost dobrovolníků?
9. Jak dobrovolníka v instituci poznáme?
10. Co všechno je součástí vstupního školení pro dobrovolníky?
11. Je možno z dobrovolnického programu vystoupit?
12. Věnuje dobrovolníkům speciální péči? (myslím tím, zda si na ně vzpomenete na jejich narozeniny, zvete je na akce atd.)
13. Za jakých podmínek u vás dobrovolníci působí?
14. Jak je o dobrovolníky postaráno a jak se brání syndromu vyhoření?
15. Jsou dobrovolníci pojištěni pro případ škody?
16. Je s dobrovolníkem sepsaná smlouva?
17. Chtěl/a byste říci něco závěrem?

Příloha č. 3

Všeobecná deklaráce o dobrovolnictví

[Převzato z anglického originálu uveřejněného na <http://www.iyv2001.org>

Schváleno mezinárodní správní radou IAVE – Mezinárodní asociace pro dobrovolnické úsilí – na 16. světové konferenci dobrovolníků, konané v Amsterdamu, v Nizozemí, v lednu 2001, v Mezinárodním roce dobrovolníků]

Dobrovolnictví je základním stavebním prvkem občanské společnosti. Uskutečňuje nejvyšší aspirace lidstva – touhu po míru, svobodě, příležitostech, bezpečí a spravedlnosti pro všechny.

V době globalizace a nepřetržitých změn se svět stále zmenšuje, je složitější a vzájemná závislost vzrůstá. Dobrovolnictví, individuální nebo skupinová činnost, umožňuje:

- udržovat a posilovat takové lidské hodnoty, jako jsou družnost, zájem o druhé a služba jiným lidem;
- aby jednotlivci mohli uplatňovat svoje práva a odpovědnost jako příslušníci komunity a aby se zároveň mohli po celý život učit a růst, realizovat veškerý svůj lidský potenciál;
- propojení navzdory rozdílů, které nás neustále rozdělují, abychom mohli žít ve zdravých, udržitelných komunitách a abychom mohli společně usilovat o nalezení nových řešení pro společné úkoly a mohli jsme utvářet náš kolektivní osud.

Na úsvitu nového tisíciletí se dobrovolnictví stalo nepostradatelným prvkem každé společnosti. Účinně a prakticky předvádí deklaráci Spojených národů, kde se praví: „My lid“ máme moc změnit svět, do běžného života.

Tato deklaráce podporuje právo všech žen, mužů a dětí svobodně se sdružovat a dobrovolně pracovat bez ohledu na kulturní a etnický původ, věk, pohlaví, tělesný stav a společenské nebo ekonomické postavení. Všichni lidé na celém světě by měli mít právo nabídnout jiným lidem a jejich komunitám svůj čas, schopnosti a energii prostřednictvím individuální či kolektivní činnosti a bez nároku na odměnu.

Chceme rozvoj dobrovolnictví, které by:

- pomohlo zapojit celou komunitu do identifikace a řešení jejích problémů;
- povzbuzovalo mládež a pomáhalo jí, aby se vedení prostřednictvím služby stalo pro ni trvalou součástí života;
- mluvilo za ty, kteří nemohou mluvit sami za sebe;
- umožnilo dalším lidem se do dobrovolnictví zapojit;
- doplňovalo, avšak nenahrazovalo odpovědnou činnost jiných sektorů i úsilí placených pracovníků;
- umožnilo lidem získat nové znalosti a dovednosti a plně rozvinout svůj potenciál, sebedůvěru a tvořivost;
- podporovalo rodinnou, komunitní, národní i globální solidaritu.

Jsme přesvědčeni, že je společnou odpovědností dobrovolníků a zároveň i organizací a komunit, v nichž působí:

- vytvářet prostředí, v němž dobrovolníci mají smysluplnou práci, která umožňuje dosáhnout dohodnutých výsledků;
- definovat kritéria pro účast dobrovolníků, tedy i podmínky, za nichž by organizace a dobrovolník mohli svoje závazky ukončit, dále pak rozvíjet způsoby, jak činnost dobrovolníků řídit;
- poskytovat dobrovolníkům a osobám, jimž slouží, dostatečnou ochranu před riziky;
- poskytovat dobrovolníkům vhodné školení, pravidelné hodnocení a uznání;
- zajistit přístup pro všechny odstraněním veškerých bariér – fyzických, ekonomických, společensko-sociálních a kulturních – bránících jejich účasti.

V souladu se základními lidskými právy, které jsou vyjádřena v Deklaraci lidských práv Spojených národů, a se zásadami dobrovolnictví a odpovědností dobrovolníků a organizací, v nichž působí, se obracíme na:

- **všechny dobrovolníky**, aby projevili svoje přesvědčení, že dobrovolnická činnost je tvůrčí a zprostředkující síla, která:
  - vytváří zdravé, udržitelné komunity, které uznávají důstojnost všech lidí;
  - umožňuje všem lidem uplatňovat práva lidských bytostí a tím zlepšit vlastní život;
  - pomáhá řešit společensko-sociální, kulturní, hospodářské a ekologické problémy;
  - pomocí celosvětové spolupráce utváří lidštější a spravedlivější společnost.
- **vedoucí představitelé:**
  - **ve všech oblastech**, aby se spojili a vytvořili silná, viditelná a účinná místní a národní „dobrovolnická centra“ – základní vedoucí organizace dobrovolnictví;
  - **vlády**, aby zajistili pro všechny právo na dobrovolnou činnost, aby odstranili veškeré právní překážky bránící účasti na dobrovolné činnosti, aby zapojili dobrovolníky do svojí práce a poskytli nevládním organizacím prostředky i podporu pro účinnou mobilizaci vedení dobrovolníků;
  - **v podnikání**, aby povzbuzovali svoje zaměstnance a pomáhali jim působit v komunitě jako dobrovolníci a aby vyčlenili lidské a finanční zdroje pro rozvoj infrastruktury nezbytné pro podporu dobrovolnictví;
  - **v médiích**, aby přinášeli příběhy dobrovolníků a poskytovali informace, které by lidi povzbuzovaly a pomáhaly jim zapojit se do dobrovolných činností;
  - **v oblasti vzdělávání**, aby vedli lidi všech věkových skupin a pomáhali jim zapojit se do dobrovolných aktivit a aby lidem vytvářeli možnosti uvažovat o jejich službě a učit se z ní;
  - **církví**, aby potvrdili dobrovolnictví jako správnou odpověď na duchovní výzvu sloužit všem lidem;
  - **nevládních organizacích**, aby vytvořili pro dobrovolníky přátelské organizační prostředí a aby vyčlenili lidské a finanční prostředky nezbytné pro účinné začlenění dobrovolníků.

Obracíme se na **Spojené národy**, aby:

- vyhlásili toto desetiletí jako „Dekádu dobrovolníků a občanské společnosti“ a stvrdily tím nezbytnost posílit instituce svobodných společností;
- uznaly logo „červené V“ za univerzální symbol dobrovolnictví.

IAVE vyzývá dobrovolníky a vedoucí představitele ze všech oblastí na celém světě, aby se partnersky spojili na propagaci a podporu účinného, všem přístupného dobrovolnictví, symbolu solidarity všech lidí a národů. IAVE vyzývá globální komunitu dobrovolníků, aby tuto Všeobecnou deklaraci o dobrovolnictví studovali, diskutovali o ní, schválili ji a naplnili.

**International
Volunteer Day**

**International Association
for Volunteer Effort**

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Lenka Borovská
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PhDr. Ivana Knausová, Ph.D
Rok obhajoby:	2010

Název práce:	Dobrovolnické aktivity ve vybraných azylových zařízeních chomutovského regionu
Název v angličtině:	Voluntary activities in selected sanctuary facilities in the region of Chomutov
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá spoluprací azylových zařízení s dobrovolníky. V teoretické části je nastíněna problematika dobrovolnictví a metodika s dobrovolníky a dále jsou zde specifikovaná jednotlivá azylová zařízení v chomutovském regionu. Součástí praktické části je výzkumné šetření, které je prováděno formou standardizovaného rozhovoru s vedoucími jednotlivých azylových zařízení.
Klíčová slova:	Dobrovolnictví, azylová zařízení, azylová péče
Anotace v angličtině:	Bachelor thesis deals with cooperation refugee camps with volunteers. In the theoretical part gives an overview of issues volunteering and methodology with volunteers and also are specified by individual asylum facilities in region of Chomutov. Part of the practical part of the research investigation which is carried by a standardized interview with the heads of the various refugee camps.
Klíčová slova v angličtině:	Volunteering, asylum facilities, asylum care
Přílohy vázané v práci:	Dotazník pro azylová zařízení Dotazník pro organizaci Člověk v tísni Všeobecná deklarace o dobrovolnictví

Rozsah práce:	59 stran
Jazyk práce:	Český jazyk